

Magazine over kunst
in de Broekpolder

Beverwijk | Heemskerk

Juni 2013

↳ 1901d broek

COLOFON

BROEK geeft een overzicht van de kunstopdrachten in de wijk Broekpolder en is samengesteld en vervaardigd in opdracht van de gemeenten Beverwijk en Heemskerk.

Concept

TdH strategy+creation, Nanon Soeters, Jan Samsom

Samenstelling en redactie

TdH strategy+creation, Nanon Soeters, Jan Samsom

Tekstredactie

Nanon Soeters, Jan Samsom, Inge Dudink

Beeldredactie

TdH strategy+creation, Nanon Soeters, Jan Samsom

Speciale foto-opdracht

Kaj Ter Borgh

Projectfotografie en portretten

Alle kunstenaars, ABKB, Erik Vos - Het Lab, Rogier Veldman

Met dank aan:

Vorbereidingscommissie Beeldende Kunst Broekpolder (VBKB), Portefeuillehouders cultuur Beverwijk & Heemskerk, Beleidsmedewerkers cultuur Beverwijk & Heemskerk

Adviescommissie Beeldende Kunst Broekpolder (ABKB) :

Jan Samsom, beeldend kunstenaar (voorzitter), Nanon Soeters, kunsthistorica, Antonie Eijkemans, beeldend kunstenaar (commissielid 2001 t/m 2003), John Blaak, beeldend kunstenaar (commissielid 2004 – 2005), Mirjam Bakker, beeldend kunstenaar (commissielid 2010), Frans Smit, stedenbouwkundige Heemskerk (commissielid qq 2001 t/m 2007), beleidsmedewerkers Beverwijk & Heemskerk (afwisselend secretariaat), Annelou Evelein (projectcoördinator 2004 t/m 2007), Freek Riem, supervisor Broekpolder (commissielid qq 2001 t/m 2005), Fred Mens (algemeen project-coördinator Broekpolder en bijzonder adviseur ABKB)

Vormgeving

TdH strategy+creation

Drukwerk

Krijgsman Drukwerk

Uitgever

Gemeente Beverwijk, Gemeente Heemskerk

Oplage

4500 stuks

Mede mogelijk gemaakt door

BNG, Mondriaanfonds, Provincie Noord-Holland en Gijzelaar Hintzenfonds

VOORWOORD

U HEEFT BROEK IN HANDEN, de kunstglossy voor de Broekpolder.

Net als een echte glossy staat er op de omslag een gezicht.

Maar niet maar één gezicht.

Want heel veel mensen hebben zich ingespannen om de kunstwerken in de wijk te realiseren.

Van veel van hen ziet u een foto op de voorkant terug.

Want de Broekpolder is gemaakt door mensen, voor mensen. Voor u.

De gemeenten Beverwijk en Heemskerk ontwikkelden de Broekpolder samen.

Deze unieke samenwerking vertaalde zich in één gezamenlijk projectbureau, één gezamenlijke raadscommissie, één gezamenlijke stuurgroep en één gezamenlijke financiële administratie.

Stedenbouwkundig bureau Teun Koolhaas Associates maakte een beeldkwaliteitplan voor de nieuwe wijk. De Gemeentelijke Exploitatie Maatschappij (GEM) was verantwoordelijk voor de planontwikkeling en voor het bouw- en woonrijp maken.

Voor de kunst in de wijk werd een aparte adviescommissie in het leven geroepen: de Adviescommissie Beeldende Kunst Broekpolder (ABKB).

Aan de werkzaamheden van al deze partijen is bijna een einde gekomen bij het verschijnen van BROEK. De wijk is nagenoeg af en voorzien van alle gemakken: scholen, een medisch centrum, winkels, een buurtcentrum en makkelijke verbindingen naar zowel Heemskerk en Beverwijk als naar het buitengebied. Allemaal zaken die u als bewoner al gebruikt en kent, of die u kunt gaan ontdekken.

Maar misschien heeft u niet alles meegekregen wat er op kunstgebied gebeurd is in uw wijk.

Of kent u alleen de kunstwerken in uw directe omgeving.

In BROEK vindt u daarom informatie over alle kunstwerken.

Welke kunstwerken staan er eigenlijk? En waar? En waarom?

Van elk kunstwerk vindt u een beschrijving en foto's.

Op de dvd achterin vindt u nog extra materiaal.

Mensen die een bijzondere rol hebben gespeeld bij de kunst in de Broekpolder worden in interviews aan het woord gelaten.

BROEK bevat zelfs de laatste kunstopdracht in de Broekpolder: de opdracht aan fotograaf Kaj Ter Borgh om de kunstwerken op zijn manier te documenteren.

Wij hopen u hiermee een nieuwe blik op uw wijk te bieden en wensen u veel woon- en leesplezier.

Haydar Erol

Wethouder Kunst en Cultuur gemeente Beverwijk

Odd Wagner

Wethouder Kunst en Cultuur gemeente Heemskerk

INHOUD

pag

02	colofon
03	voorwoord
01	06 Streetcourt Broekpolder
02	10 Grenzeloos vliegen
03	12 Lotus Journey
04	14 Fietsroute door Broekpolder
05	16 Jongeren Ontmoetings Plek
06	18 Zo oud als de weg
07	20 Theater totaal
08	21 Wandermen
09	22 Bareel Virtueel
10	24 Wateroffers
	28 Foto-opdracht Kunst in Broekpolder
11	38 Grenzeloos geluid
12	40 Het Orakel van de Broekpolder
13	42 Flyover
14	44 Monument voor een onbekende soldaat
15	46 De eerste Poldermeester
16	50 De tweede Poldermeester
17	52 Iconen van de moderne tijd
18	54 Voegelingen
19	55 Wo ist der Bahnhof
20	56 Tijdelijke bouwprojecten
21	58 Forensisch lijnenspel
	58 Eilandgevoel, website, kunstglossy
	60 Uitleiding

Streetcourt Broekpolder

Kunstwerk als skatevoorziening, of skatevoorziening als kunstwerk, in park De Vlaskamp. 2007

De Universiteit van Amsterdam heeft onderzoek gedaan naar de geschiedenis van de Broekpolder. Opgravingen brachten aan het licht dat de grond al vanaf 1700 vC. bewoond was door boeren. In en rond wat nu het park is, heeft ooit een drietal 'boerderijen' gestaan, zo brachten grondscans aan het licht. Er liep ook een kreek doorheen, een overblijfsel van het Oerij dat zich had teruggetrokken.

Besloten werd in het parkgedeelte niet te graven: dit zou worden overgelaten aan de archeologen van de toekomst.

MAURER UNITED ARCHITECTS
www.maurerunited.com
maurerunited.nl

Wij hebben niet een bepaalde stijl maar wel een specifieke ontwerp-houding: we zijn altijd op zoek naar de grenzen van ons vakgebied.

Het heeft nu de status van archeologisch monument en is het groene hart van de Broekpolder: park De Vlaskamp.

De groene vlakte van het park was een mooie aanleiding voor een kunstwerk. Als je een kunstopdracht ziet als een recept, waren de ingrediënten niet de makkelijkste om te gebruiken. Aan de ene kant van het park verrijst de Citadel, als ware het een oud vestingstadje. Er tegenover in het park, zitten onder de grond in het park misschien historische bodemschatten. Wat kan een kunstwerk dan zijn? De vraag om een voorziening voor jongeren in het park bracht het antwoord. Met nieuwe geschiedenis naast het park en echte geschiedenis onder de grond, kon op de grond alleen maar iets van nu komen. De jongeren wilden skaten, zo bleek. Het project kreeg de werktitel 'skatekreek'.

Zoeken naar een kunstenaar die zoiets kan maken is niet zo gemakkelijk. Bovendien zijn er vele manieren van skaten. Welke soort zouden de jongeren willen? Als kunstenaars werd het architectenduo Marc en Nicole Maurer aangetrokken. Zij hadden hun sporen al verdiend in het doen van onderzoek naar skate-cultuur en –architectuur.

Zij startten een onderzoek onder jongeren uit Beverwijk en Heemskerk: hoe wilden ze skaten? De jongeren wilden 'street' skaten. Halfpipes waren er al genoeg in de buurt. Sara Domogala legde het onderzoek vast op film. Maurer United Architects (MUA) maakte een ontwerp waarin alle ingrediënten samen kwamen. Het kunstwerk is een langgerekt blok waar je 'street' op kunt skaten. Het lijkt op het opgegraven fundament van een enorm bouwwerk, zoals daar misschien wel ergens onder de grond te vinden is. Ook aan de toekomstige archeologen is gedacht: om hen voor een raadsel te stellen, is in het beton van het kunstwerk af en toe plastic speelgoed meegegoten. Zoals de huizen in de Citadel met

Hoe leg je een betonnen element van 54 meter lang en 8 meter breed op een plek waar niets op de grond mag liggen?

STICHTING SKATEBOARD HAARLEM PRESENTEERT:
 SKATEBOARD CULTURE
 by JOCKO WEYLAND (USA)
 SKATEBOARD ARCHITECTURE
 by MAURER UNITED ARCHITECTS
 SKATEBOARD MOVIE
 by SARAH DOMOGALA (TUIGMEDIA)
 SKATEBOARD MUSIC
 by *Zellfish*

SKATEBOARDING
 BEVERWIJK/HEEMSKERK/24/06/2004/1900h
ARCHITECTURE
 EENMALIGE OPENSTELLING
 KARSHOFFSTRAAT 39 / HEEMSKERK
TUIG MEDIA
CULTURE

hun historische gevels van binnen alle moderne gemakken hebben, zo verraadt het kunstwerk aan de binnenkant ook dat het niet echt oud is. Het kunstwerk kreeg de naam Streetcourt Broekpolder.

Het gegeven van het park als archeologisch monument was niet alleen inhoudelijk inspiratie, maar leverde ook een technisch vraagstuk op. Om de eventuele bodemschatten te bewaren, mag de gronddruk van de elementen in het park niet te groot zijn.

Anders wordt de grond immers op elkaar gedrukt en toekomstige vondsten verpletterd. Hoe leg je een betonnen element van 54 meter lang en 8 meter breed op een plek waar niets op de grond mag liggen? MUA vond een passende technische oplossing: de Streetcourt Broekpolder drijft op een bed van polystyreen schuim! De combinatie beton en schuim doet het gemiddelde soortelijk gewicht dalen en houdt de gronddruk neutraal.

Het project is in nauw overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Bureau Adrichem, verantwoordelijk voor het groen ontwerp, ontwikkeld. Door het sociale aspect, het technische hoogstandje en de kwaliteit van het uiteindelijke kunstwerk heeft de Stichting Kunst in de Openbare Ruimte (SKOR) dit project als uniek betiteld en het voorbeeldproject in hun landelijke database opgenomen. De Mondriaan Stichting heeft om dezelfde redenen het project financieel ondersteund.

Hoe neem je een skatevoorziening beter in gebruik dan met een skatefeestje? In samenwerking met hun skatecontacten heeft MUA een 'skateclinic' georganiseerd, een demonstratie van wat er op de streetcourt allemaal mogelijk is en een mooie ontmoeting tussen profs en beginners. Op internetfora waar skaters chatten werd de streetcourt aangekondigd en in Amsterdam werd er een expositie aan gewijd in creatieve broedplaats Wittenplaats 27 in Amsterdam, die werk tonen van hedendaagse kunstenaars op het gebied van *urban culture*.

De Streetcourt Broekpolder is dan ook een begrip in Noord-Holland. Ook skaters uit de regio komen de baan proberen.

Is de streetcourt een skatevoorziening? Is het een kunstwerk om op te skaten? Is het een element in het landschap dat symbool staat voor hoe wij mensen het landschap in cultuur brengen? Het maakt niet zoveel uit. Er wordt gebruik van gemaakt. Door skaters, maar ook voor andere vormen van spel, door picknickende gezinnen, door volwassenen die elkaar ontmoeten in het park en even gaan zitten om bij te praten. De aangebrachte LEDverlichting maakt het kunstwerk ook in de avond aantrekkelijk. Het lijkt dan wel te zweven.

Is het belangrijk om de geschiedenis te kennen van de streetcourt? Ook niet. Maar het is wel leuk om af en toe te denken aan die archeologen in de toekomst die zich op hun achterhoofd staan te krabben wat die playmobil poppetjes te maken hebben met de fundamenten van dat langwerpige huis met die opmerkelijke slijtplekken op de hoeken...

Kunst vormt een uitstekend middel om eeuwen te overbruggen en in het nu even stil te staan bij het verleden.

Ook aan de toekomstige archeologen is gedacht: om hen voor een raadsel te stellen, is in het beton van het kunstwerk af en toe plastic speelgoed meegegoten.

Fred Mens
 Projectleider Broekpolder

Met mijn juridisch-economische achtergrond kreeg ik een baan bij de afdeling Economische Zaken van de gemeente Heemskerk. Vanuit bedrijven kregen we veel verzoeken voor nieuwe vestigingen. Daar waren alleen geen mogelijkheden voor: het bestaande bedrijventerrein de Houtwegen was vol. Omdat bij de afdeling Ruimtelijke Ordening het accent vooral lag op de ontwikkeling van nieuwe woongebieden bezig, ben ik me gaan bezighouden met de uitwerking van de ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein de Trompet. Daarbij heb ik veel ervaring opgedaan, die me later in mijn werk voor de Broekpolder goed van pas is gekomen.

Projectleider zijn is een vak apart. De Broekpolder had al een paar projectleiders versleten, toen ik daarvoor gevraagd werd. Vanuit mijn werk was ik al betrokken geweest bij het formuleren van de uitgangspunten voor de nieuwe wijk. Daar moesten immers ook bedrijven komen: winkels en horeca. Nu werd ik verantwoordelijk voor de hele wijk, samen met mijn Beverwijkse evenknie. Ik ben in deze rol gegroeid. Els Poncin, mijn directe collega en rechterhand, ook.

Ik vind het leuk om als een spin in het web te zitten. Als projectleider hoef je zelf geen inhoudelijke kennis te hebben, als je maar weet bij wie je daarvoor wel moet zijn. Het voelt niet alsof er heel veel druk op me ligt omdat ik te maken heb met beide gemeentes aan de ene kant en de ontwikkelaars aan de andere kant. Ik heb juist een groot gevoel van vrijheid. Teun Koolhaas Associates had een mooie stedenbouwkundige basis gelegd voor de Broekpolder. Dat moest uitgewerkt worden in de diverse deelplannen en vervolgens uitgevoerd worden. Daar kun je veel van jezelf in kwijt. Ik heb vanaf het begin af aan bij de vergaderingen van de kunstcommissie gezeten. Ik vroeg me wel eens af waar ze mee bezig waren. Maar langzamerhand begon ik te zien, dat de commissie zeer betrokken was en alleen maar het beste wilde voor de wijk, net als de andere adviseurs van de andere vakgebieden zoals onderwijs, verkeer, riolering etc etc, die we hebben voor de Broekpolder.

Ik heb de expertise van de Kunstcommissie ook -dankbaar- gebruikt. Zo werd er een lelijk data-huisje neergezet op een plek middenin de openbare ruimte. Konden we daar niet wat mee? Uiteindelijk is het een opdracht geworden aan Gracia Khouw. Het is niet het meest ingewikkelde kunstwerk in de Broekpolder maar wel mijn favoriet. Ik verheug me ook op de laatste twee kunstwerken: de Jongeren Ontmoetings Plek en de Fly-over naar het buitengebied. Voor de Fly-over zijn de kunstenaars opgenomen in het projectteam. Dat was wel een bijzondere ervaring. Niet elke kunstenaar kan dit, maar in de toekomst wil ik best nog eens op deze wijze samenwerken.

GRENZELOOS VLIEGEN

MIRJAM BAKKER

@mirjambakker64
www.mirjambakker.nl

Opnieuw te mogen samenwerken met de bewoners van de Broekpolder was voor mij een grenzeloos mooie afsluiting van het poldermeesterschap.

Kunstwerk
de gemeentegrens door
de wijk.
2011

Het eerste project over de gemeentegrens die dwars door de Broekpolder loopt, door poldermeester Mirjam Bakker, vroeg om meer. Het werd gevolgd door grenzeloos geluid. Beide projecten waren tijdelijk. Als derde in de rij werd een opdracht gegeven voor een project dat ook een tastbaar resultaat zou opleveren. Voormalig poldermeester Mirjam Bakker bedacht Grenzeloos Vliegen, geïnspireerd op de vogels, die intussen talrijk waren in de Broekpolder.

Voor de mensen werden er nog steeds huizen bijgebouwd. Maar hoe zat het met de vogels? Waren daarvoor voldoende onderkomens? Bakker besloot de grenslijn te markeren met vogelhuisjes en dat deed ze natuurlijk niet alleen. Ze nodigde iedereen in de Broekpolder uit een vogelhuisje onder zijn hoede te nemen en deze te komen versieren. In de vier workshops die ze hiervoor gaf, verfraaiden 89 bewoners samen 150 vogelhuisjes! De mensen die aan de grenslijn woonden, konden het huisje op hun eigen huis laten hangen. De niet-grensbewoners konden het op één van de algemene plekken langs de route laten ophangen, of eventueel aan hun eigen huis.

Doordat de mensen uitgevlogen waren, ontmoeten ze nieuwe Broekpolderbewoners. Er werden dan ook tijdens de workshops de nodige nieuwe contacten opgedaan. Het waren heel gezellige bijeenkomsten, waar bovendien bleek hoeveel creativiteit er in de Broekpolder aanwezig is!

Het project leverde niet alleen een bescheiden kunstroute langs de vogelhuisjes op, maar voor wie wilde, ook kennis over vogels. Robert Stoker, Broekpolderbewoner en vrijwilliger bij de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland, was bij alle vier de workshops aanwezig. Hij wist precies welke vogels zich in welke nestkasten zouden willen vestigen.

Ook dit project is weer op film vastgelegd. De muziek is speciaal voor de film geïmproviseerd door de saxofonist Frank Stolwijk. Het slotbeeld van de film die door Marianna Bouquet en Ron Hamers van K1Cultmedia gemaakt is, toont een trots koolmeesje dat vanuit zijn nieuwe huisje naar buiten kijkt.

*Hoi Mirjam,
Met heel veel plezier hebben wij meegewerkt aan een geweldig kunstwerk voor onze lanen in Broekpolder! Wij kijken uit naar de 1e vogels! Tot 5 maart! En, nog bedankt voor de leuke foto's!
Groet, Siska*

*Beste Mirjam,
Bedankt voor de leuke foto's!
Wij hebben een ontzettend leuke middag gehad en zijn blij dat we aan dit kunstwerk hebben mogen meehelpen!
We zijn benieuwd hoe het is als alle huisjes hangen!
Groeten, Michel & Leonie*

*Hallo Mirjam,
Ik dacht laat ik je een berichtje sturen hoe leuk het was en wat een leuk initiatief en creatieve idee!!!!!!
We voelden ons erg welkom en wat was het leuk gemaakt met limonade en snoep voor de kinderen zeg! Ze praten er nog over!
Heel erg bedankt!!!!
Groet, Corine, Casper en Wouter*

Er werden dan ook tijdens de workshops de nodige nieuwe contacten opgedaan. Het waren heel gezellige bijeenkomsten, waar bovendien bleek hoeveel creativiteit er in de Broekpolder aanwezig is!

Ton Kooiman
Wethouder Broekpolder,
Kunst & Cultuur, Milieu
e.a. Beverwijk
2000 - 2004

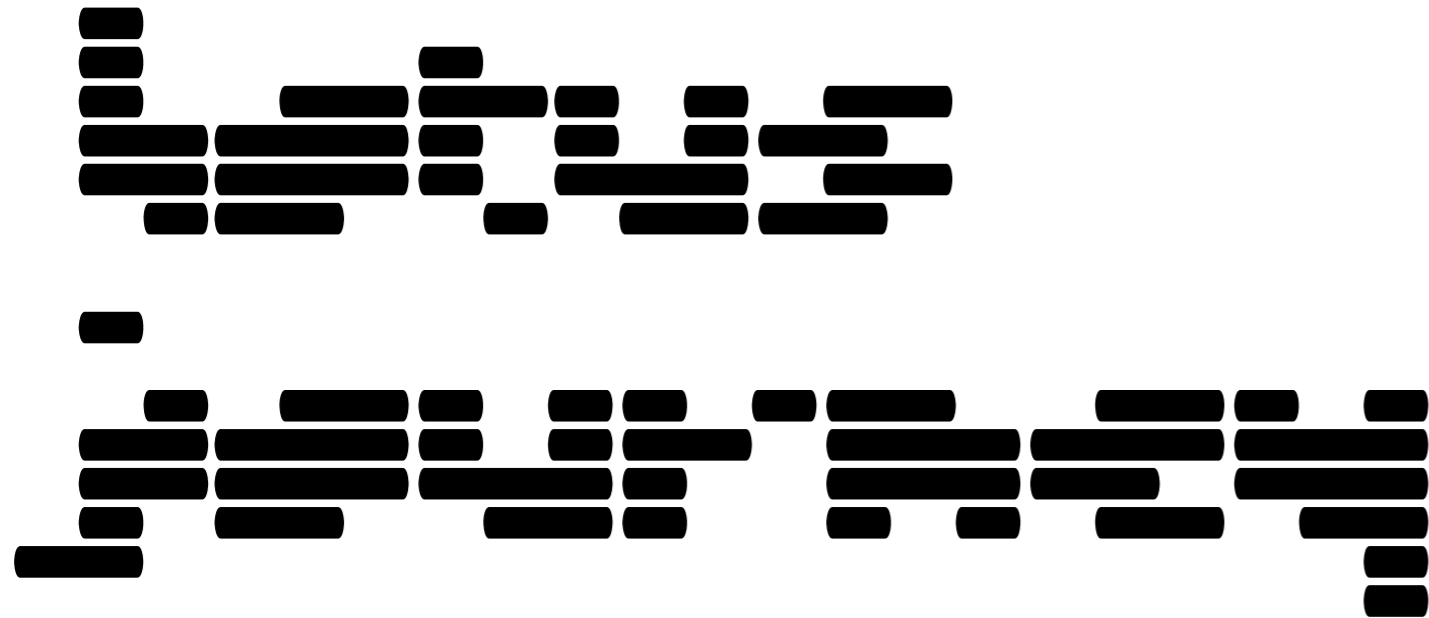

Als gemeente wilden we graag de mooie wijk die we voor ogen hadden ook verfraaien met kunst. Omdat we de hele wijk gezamenlijk ontwikkelden met Heemskerk, was het logisch ook dit samen op te pakken. Daarbij leek kunst me een manier om de betrokkenheid van de bewoners bij de wijk in aanbouw te vergroten. Ik wilde perse niet de oude patronen: kunst IN de openbare ruimte is een beeld op een sokkel. Ik wilde Kunst EN de openbare ruimte. Daar bedoel ik mee Kunst om de openbare ruimte anders te beleven. En kunst waar de bewoners ook een rol in kunnen spelen.

Deze vrije opvatting van kunst werd bestuurlijk niet altijd gedeeld. De gemeenteraden van Beverwijk en Heemskerk vonden het moeilijk zich een beeld te vormen van wat er dan aan kunst zou komen. Toch is het gelukt de adviescommissie een open opdracht te verstrekken. Dat niet concrete, ik vond dat niet erg, al was het wel lastig om collega-bestuurders te overtuigen. Mijn devies: je kunt altijd nog bijsturen!

Ik was onder de indruk van de professionaliteit van de adviesgroep. De gekozen opzet vereiste wel meer sturing, zowel door de bestuurders als door de adviescommissie.

Er was een behoorlijk budget beschikbaar gesteld, dus ik had hoge verwachtingen. Ik vond de projecten waarbij de bewoners betrokken werden leuk. Zoals de poldertrofee voor de boer die vroeger zijn schapen in de Broekpolder hield. En de skatebaan. En het videokunstwerk, dat gelukkig is gerealiseerd ondanks wat tegenslagen. Ik heb het proces alleen maar in het begin meegemaakt en heb dan ook geen goed beeld wat er tot stand is gekomen. Fijn dat er nu een overzicht komt, in deze vorm. Dat lijkt me voor de bewoners ook fijn.

Lotus journey,
Videokunstwerk bij de
verbindingstunnels van
de wijk met Beverwijk en
Heemskerk
2009

MARTIN & INGE
RIEBEEK

www.martinriebeek.nl
vimeo.com/riebeek/

In het beeldplan 'Eilandgevoel' vormen de toegangen tot de wijk een belangrijk item. Het zijn de levensaders van de wijk: hier verlaat je het eiland of betreed je het juist. Voor de verbijzondering van de westtunnels die de wijk verbinden met Heemskerk en Beverwijk werd een openbare opdracht uitgeschreven. Hierop reageerden meer dan tachtig kunstenaars. Er werden drie schetsopdrachten verstrekt, waaruit het ontwerp van Martin & Inge Riebeek gekozen werd.

Riebeek bevestigde bij beide tunnels een filmscherm en maakte een film om hierop te vertonen. De film heeft als thema 'afscheid' en 'ontmoeting'. Zo'n zeshonderd mensen werden geportretteerd. Dit waren bewoners uit de Broekpolder, of uit andere delen van Beverwijk en Heemskerk. Maar ook mensen op andere plekken van de wereld zwaaien vanaf het scherm naar de bewoners.

De film wordt vertraagd afgespeeld. Dit heeft een poëtisch effect en is bovendien belangrijk vanwege de verkeersveiligheid. De film duurt 23 uur en draait in een eeuwigdurende 'loop'. Ook al vertrek je strak op tijd elke dag op weg naar school of kantoor, dan nog zul je vriendelijk uitgezwaaid worden door telkens een ander gezicht. Je buurvrouw van verderop in de straat, een kind dat je kent van voetbal, een cowboy uit Las Vegas of de burgemeester van Beverwijk of zomaar ie-

Zal je worden
uitgezwaaid door
je overbuurvrouw
of blaast die mooie
Amerikaanse jou
een intense
handkus toe?

mand. Voorbijgangers bepalen door hun autoradio of mp3 speler zelf de sfeer. Bij rap zal de verbeelding bij een filmfragment heel anders zijn dan bij klassieke muziek.

Als een rode draad loopt door de film het verhaal van een kind dat afscheid neemt en op reis gaat om familie in het buitenland op te zoeken. Hiervoor gingen de kunstenaar en zijn team op zoek naar een echte Broekpolder filmster. Wie heeft familie in het buitenland die hoognodig bezocht moet worden? En wie is ook nog eens niet bang voor de camera? Na een aantal screentests kwam de achtjarige Skyler als Broekpolder filmster uit de bus. Zij mocht met het team op reis naar haar familie in San Francisco. Haar gezicht zie je dus regelmatig terugkeren in de film.

Het kunstwerk is opgenomen in de database van SKOR (Stichting Beeldende kunst in de Openbare Ruimte) als voorbeeldproject.

Sculpturen die de oost-west fietsverbinding in de Broekpolder markeren
2010

Maarten van Wesemael
Senior projectleider
Culturele Planologie van
de provincie Noord
Holland 2003 - 2006

Cultuur werd lang gezien als een hindermacht bij ruimtelijke ordening: er moest een snelweg gebouwd worden en dan stond er bijvoorbeeld een molen in de weg. Met het programma Belvédère is een begin gemaakt om cultuur als volwaardig element op te nemen in planvorming. Een aspect om rekening mee te houden, dat richtinggevend kan zijn voor de nieuwe plannen, maar dat niet alles bepalend is. Dit zijn we 'culturele planologie' gaan noemen.

Culturele planologie gaat om het zichtbaar maken van de structuur en geschiedenis van het landschap, ook voor mensen die niet gewend zijn om zo te kijken. Als je waarden en betekenissen van een gebied kunt blijven benadrukken, ook al veranderen er dingen, dan worden mensen daar blij van. Cultuur is daarbij nog steeds het kleine broertje. Het mag aan tafel zitten omdat het wat toevoegt, maar blijft tegelijkertijd altijd autonoom. Er waren inspirerende voorbeelden nodig om beslissers en ambtenaren te laten zien welke rol kunst en kunstenaars hierin kunnen spelen.

Skaten is een vorm van moderne stedelijkheid

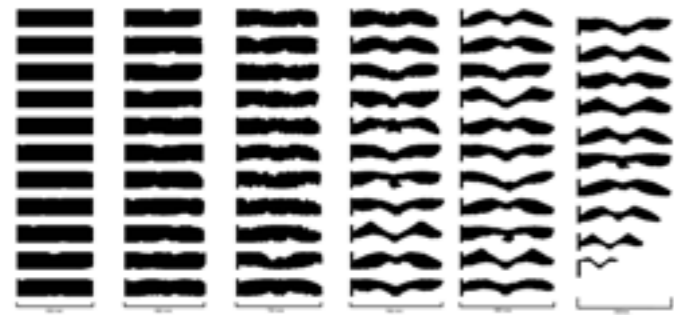
De staalkaart aan projecten die we vanuit de provincie Noord-Holland ondersteund hebben in de Broekpolder, behoort tot die inspirerende projecten. De skatekreek bijvoorbeeld is een nieuwe manier van omgaan met archeologie: het geeft ruimte aan de toekomst. Het is geen parodie op het landschap, maar een poëtische verwijzing naar de geschiedenis.

De skatekreek is misschien nog te herkennen als een kunstwerk, maar dat is eigenlijk niet belangrijk. Door het inzetten van een kunstenaar kan een plan als geheel een andere kwaliteit krijgen of kunnen de ingrepen helemaal geïntegreerd worden in de gebouwde omgeving. De eilanden uit de kunstopdracht voor de waterhuishouding maken de waterhuishouding heel concreet zichtbaar. Of het kunst is, is niet belangrijk; de beeldende kwaliteit wel. De offersteentjes uit hetzelfde project zijn een meer metaforische vertaling van de geschiedenis van de Broekpolder. De steentjes zijn een nieuwe vorm om de bewoners informatie aan te bieden over hun leefgebied.

Culturele planologie is een term die nu niet meer gebruikt wordt. De functie is opgeheven. Voor een deel is cultureel planologisch denken opgenomen in de praktijk van de ruimtelijke ordening. Het heeft zich echter niet kunnen ontwikkelen tot een apart vakgebied. Ik heb in de 3.5 jaar dat ik deze rol vervuld heb, kunnen helpen interessante projecten tot stand te brengen.

FIETSEN DOOR BROEKPOLDER

Feddo van Riel realiseerde de tweede opdracht om de fietsroutes door de Broekpolder te verbijzonderen. Heeft Anna Mul zich gericht op de noord-zuid route, Feddo van Riel heeft de belangrijkste west-oost route ter hand genomen.

De route verbindt twee verschillende gebieden met elkaar. In het westen heb je immers de bebouwing van Beverwijk en Heemskerk, een stenige en stedelijke omgeving. In het oosten, na het over gaan van de snelweg, kom je in het groene buitengebied. Hier gaat boerenland hand in hand met de monumenten van de Stelling van Amsterdam en groene recreatie.

Aan lantaarnpalen langs de route hing Van Riel roestvrij stalen borden, die als je er langs fietst, langzaam van vorm veranderen. Beginnend bij de fietstunnel aan de Belgiëlaan doen de vormen het meest aan straatnaambordjes denken. Dan worden er steeds meer 'hapjes' uit het staal genomen en tekent zich langzaam een vogelvorm af. Voor een gedeelte houden de vogels zich aan het begeleiden van het fietspad. Eenmaal bij de geluidswal aangekomen, die de wijk afschermt van de A22 en de A9, nemen zij natuurlijk de kortste weg: recht over de wal heen, naar de vrijheid. Boven het viaduct nemen ze in groepen bezit van het luchttruim. De veranderende vormen van de bordjes staan symbool voor de overgang van het bebouwde naar het groene gebied. Kom je als fietser vanuit het groene gebied, dan zie je de bordjes langzaam van vogels in strakke bordjes veranderen.

FEDDO VAN RIEL
www.feddovanriel.nl

Ik wil objecten ontwerpen die zich staande houden in een wereld die met visuele prikkels overspoeld wordt.

Voor de oplevering ontwierp Sandra Schouten van Het Huis van Proeven een hapje en een drankje dat net als het kunstwerk zelf de verbinding tussen stad en platteland, tussen hard en groen, Beverwijk en Heemskerk verbeeldde. Voor de durfals onder de Broekpolderbewoners hierbij het recept. Geluidskunstenaar Armeno Alberts verbeeldde dezelfde symboliek in een geluidskunstwerk.

Recept Broekpolder / Het Huis van Proeven

1. *Vogelmuursiroop*
Maak een suikersiroop door 2 dl water te koken met 500 kristalsuiker. Laat goed doorkoken en voeg dan een dessertlepel citroenzuur toe. Laat afkoelen. Stop in de blender en voeg naar smaak gelijke delen lievevrouwebedstro en vogelmuur toe en een dessertlepel citroensap (tegen het verkleuren). Zeef het geheel.

2. *Vogelmuurpesto*
Pureer in de blender: 30 g pompoenpitten, 20 g vogelmuur, 1,25 dl olijfolie waar daslook (wilde knoflook) een maand in heeft gemarineerd, 25 g Parmezaanse kaas, peper en zout naar smaak.

3. *Schenk in een champagneglas een deciliter Spaanse cava. Spuit daar met een injectiespuit 10 ml vogelmuursiroop onder en garneer met een vogelmuurtoefje met een wit bloemetje. Plaats in het glas een zilveren muffinvormpje waarvan je de rand omvouwt. Daarin wat gefrituurd katafideeg als een klein nestje, daarop een dessertlepel vogelmuurpesto en een half gepeld gekookt kwarteleitje.*

De veranderende vormen van de bordjes staan symbool voor de overgang van het bebouwde naar het groene gebied.

JONGEREN

ONTMOETINGS PLEK

JONGEREN
ONTMOETINGS PLEK IN
WOLFPARK DE VLASKAMP
2013

MAURER UNITED
ARCHITECTS

@maurerunited
www.maurerunited.com

Voor ons is de ultieme
cross-over die tussen
architectuur en graffiti.
Het resultaat is iets
tussen ruimtelijke typografie
en typografische ruimte.

Een aantal kinderen dat in de Broekpolder is opgegroeid, is de speelplekken ontgroeid. Zij kunnen natuurlijk skaten op de Streetcourt en voetballen in het park, maar hebben ook behoefte aan een eigen plek. Om samen te komen, te kletsen, en dat het liefst natuurlijk een beetje beschermt tegen wind en regen.

Voor JOPS, zoals de jongeren ontmoetingsplekken in gemeentetaal heten, zijn standaard ontwerpen. Die zijn niet bepaald mooi te noemen. Dat is noch voor de jongeren, noch voor de mensen die direct aan het park wonen of andere gebruikers van het park leuk. Fred Mens, projectcoördinator van de Broekpolder, wierp dus een balletje op bij de kunstcommissie of hier geen kunst ingezet kon worden. Ook Marieke Adrichem, de groenontwerper, was er meteen voor te vinden.

Omdat de JOP dicht bij de Streetcourt komt te staan, was het vanzelfsprekend voor deze opdracht opnieuw Maurer United Architects (MUA) in te schakelen. De JOP kan dan in vorm familie zijn van de Streetcourt Broekpolder. Bovendien staat MUA in verbinding met de skate- en jongerencultuur.

In de jongerencultuur laat je zien waar je vandaan komt door het kengetal van je woonplaats te gebruiken. MUA maakte van het nummer 0251, dat zowel voor Beverwijk als voor Heemskerk geldt, een ruimtelijk kunstwerk. De Jongeren Ontmoetings Plek is als het ware een tag. De cijfers voorzien in zit- en hangplekken en in beschutting tegen regen en wind. Je kunt er op verschillende manieren doorheen kijken, zodat het sociaal veilig is.

De JOP is in een neutrale kleur afgewerkt. Het is de bedoeling dat de huid van het werk even kleurig wordt als zijn gebruikers. De jongeren worden daarom van harte uitgenodigd de sculptuur van graffiti te voorzien. Streetcourt Broekpolder en de JOP lijken op elkaar te reageren. Net als de Streetcourt is de JOP een sculptuur met een gebruiksfunctie.

ZO OUD ALS DE WEG

Het masterplan voor de kunsttopdrachten in de Broekpolder is in 2002 geschreven. Niet alle interessante mogelijkheden voor kunsttopdrachten waren op dat moment te voorzien. Zo droeg projectcoördinator van de Broekpolder, Fred Mens, het voorzieningenhuisje in de groenstrook bij het fietspad Belgiëlaan aan als mogelijkheid iets met kunst te doen. Het oorspronkelijke idee was het betonnen huisje af te werken met steenstrips, zodat het zou wegvallen tegen de huizen die eromheen lagen. Voor de kunsttopdracht was het juist de bedoeling het zichtbaar te maken.

Het huisje staat in de zichtlijn van de veel gebruikte fietsroute onder het spoor door en de Conny Stuartlaan, waar deze mee kruist. Het is een ideaal baken om naar te verwijzen. Samen naar school fietsen? Ik zie je daar! Kom je bij mij spelen? Bij het rode huisje rechts en dan de eerste links. De kleinschaligheid van de opdacht bood bovendien de mogelijkheid een opdracht te verstrekken aan een jonge kunstenaar. Die moeten immers ook praktijkervaring kunnen opdoen met het werken in de openbare ruimte. De opdracht werd verstrekt aan Gracia Khouw, een kunstenaar die letters en tekst gebruikt als beeld. De woorden hangen inhoudelijk samen met hun omgeving. Khouw heeft zich voor deze opdracht dus niet alleen verdiept in de eigenschappen van het gebouw en de directe omgeving, maar ook in de sociale eigenschappen van de omgeving. Haar eerste inspiratie was het wegenknooppunt waarop het huisje ligt. Uitgangspunt voor het ontwerp is de uitdrukking: zo oud als de weg. “Wegen bestonden al lang voordat de mensheid op aarde ontstond. De simpelste vorm van een weg is een platgetreden stuk grond dat met regelmaat wordt belopen door mens of dier. In Europa waren het de Romeinen die de wegen tussen de verschillende woongemeenschappen verhardden om zodoende hun legers snel te kunnen verplaatsen. Om meer nadruk te geven aan het gezegde voegde men er naderhand een plaatsnaam aan toe. Soms was dat Rome, soms Jeruzalem. Vaak was het ook een plaats uit de eigen omgeving”, zo licht de kunstenaar haar schetsontwerp toe. Ze verdiepte zich in woorden en uitdrukkingen met het woord ‘weg’ erin. Met zoveel nationaliteiten in de wijk, vroeg ze zich af of er ook in andere talen uitdrukkingen met ‘weg’ waren. De kunstenaar ontwierp een ansichtkaart met de vraag hiernaar en liet die huis aan huis in de Broekpolder bezorgen. Letterlijke maar ook meer figuurlijke gezegdes over de weg, als een middel om een doel te bereiken, waren welkom. Ze stelde haar vraag ook bij de lokale radio-omroepen. De oproepen leverden zo’n 45 reacties op.

De meeste van de uitdrukkingen hebben een plaats in het kunstwerk gekregen. Bij de feestelijke oplevering van het kunstwerk kregen alle inzenders een tas met de tekst van het kunstwerk.

GRACIA KHOEW

facebook.com/gracia.khouw
www.graciakhouw.nl

Tekstbeeld op
voorzieningenhuisje
2009

Bernt Schneiders
Burgemeester
Heemskerk,
2001 tot 2006

Er was een Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij en daarin werd afgesproken dat we de winst zoveel mogelijk in de Broekpolder zouden investeren. Er was dus veel aandacht voor kwaliteit en er was geld. Toen de Broekpolder werd ontwikkeld waren de huizen niet aan te slepen! Vandaar dat de mogelijkheid bestond om fraaie kunst in de openbare ruimte te realiseren.

Door de aanpak die we kozen om de kunsttopdrachten landelijk te adverteren, konden we over een groot aantal kwalitatief hoogwaardige kandidaten beschikken. Ik denk dat het wel geholpen heeft dat er mensen uit andere delen van het land met een vernieuwende en frisse blik aan tafel kwamen. Voor zo'n nieuwe wijk heb je misschien toch weer een andere kijk nodig dan voor kunst in de bestaande bebouwing.

Door de gezamenlijke wil om een mooie wijk te maken en de ruime middelen die voorhanden waren, heb ik van meet af aan er vertrouwen in gehad dat het mooi en goed zou worden.

Mijn verwachtingen waren hoog gespannen. Tegelijkertijd is er grote terughoudendheid bij bestuurders om zich een oordeel over de kwaliteit van kunst aan te matigen. Daarom hebben we ook in dit opzicht de leden van de adviescommissie de vrije hand willen geven. We hebben ons laten verrassen en dat is goed uitgekapt.

Het leuke van dit kunstproject was dat de mensen die de uitdrukkingen hadden ingestuurd, langs kwamen toen ik bezig was met de uitvoering. Ze kwamen kijken of hun inzending werd gebruikt en om een praatje te maken.

AARDEN IN BROEKPOLDER

THEATER TOTAAL

www.theatertotaal.org

Leef je droom
en maak het waar

Een voorstelling van
theatergroep Theater Totaal
over de liefde
2005

Op zondagmiddag 5 juni 2005 klinkt in de verte muziek. Het geluid komt steeds dichterbij. Nieuwsgierig kijken de bewoners van de Broekpolder uit het raam. Wie maakt die prachtige klanken? Hoe kan het zijn dat het geluid zich verplaatst? De bewoners stappen naar buiten en groeten de burens die ook al reikhalzend naar de hoek van de straat kijken. Dan voltrekt zich een klein wonder. Een fascinerende groep in prachtige kostuums trekt voorbij, beelden oproepend van dromen, schilderijen en verre verhalen. Als de stoet halt houdt, ontstaat er een ‘tableau vivant’: een stil beeld als een kleurrijk schilderij.

Mensen laten zich verlokken de stoet te volgen, nieuwsgierig naar wat komen gaat. Ze worden meegenomen naar de plek waar de uiteindelijke voorstelling plaats vindt.

Terwijl de acteurs zich opmaken voor de voorstelling, klinkt er een lied dat verhaalt over een ontmoeting van vroeger, en nu, vandaag, opnieuw. Daarna volgt de voorstelling ‘Schoon Goed’. Dit is een bewegingsvoorstelling op locatie, waarin weinig wordt gesproken. In een fabriek waar lakens worden gewassen werkt een zestiental werknemers. Zoals het vaak gaat daar waar mensen bij elkaar zijn, speelt ook hier een liefde tussen twee mensen.

De fabriek loopt echter na een enorme ontploffing schade op. Zoveel schade dat er niet meer gewerkt kan worden. Daarom besluiten de werknemers hun geluk elders te beproeven. De twee geliefden nemen afscheid van elkaar, maar beloven elkaar in ieder geval weer te zien op dezelfde plaats. De vrouw komt elke dag vele jaren trouw naar de plek. Dan op een avond neemt ze een moeilijk besluit.....

De bonte optocht en ‘Schoon goed’ waren twee voorstellingen van stichting Theater Totaal. Theater Totaal stelt zich ten doel mensen met een verstandelijke beperking professionele training en scholing te bieden in theater en muziek. De muziek was van de bijbehorende band, ‘Freakin Factory’.

Voor de scholen was een lesprogramma beschikbaar. Daarnaast is ook contact gemaakt met het begeleid wonen project in de Broekpolder. De woon-zorgsituatie bood een uitgelezen kans om aan te sluiten bij deze specifieke groep mensen met een verstandelijke beperking. De mensen van de woongroep hebben zelf uiteindelijk het intro van de voorstelling verzorgd door middel van een performance.

WANDERMEN

THE LUNATICS

Minivoorstelling van
theatergroep the Lunatics
over nomaden en settelen
2004

facebook.com/pages/the-lunatics/194293140605972
www.lunatics.nl

Fuel for fools

De Lunatics zijn theatermakers, die zowel kleinere als grote spektakelvoorstellingen maken op locatie. Bij de voorstellingen wordt altijd ingespeeld op de plek zelf, en met de toeschouwers gewerkt.

Het project ‘Wandermen’ van The Lunatics is een straatperformance zonder woorden, die internationaal gespeeld werd. Het is een poëtische en tegelijkertijd rauwe voorstelling, waarin vier nomadische figuren, negentien jengelende baby’s en een mini-reuzenrad door de Broekpolder trokken. De stoet die het midden houdt tussen een troep wereldvreemde kermisklanten en een krijgslustige, hedendaagse bedoeïenstam, was op zoek naar de ultieme plek om te wonen. Zodra ze die gevonden hebben, trekt de stoet weer verder.

Het eerste half uur reed een bijzondere auto met daarop een minireuzenrad door de wijken, om het publiek te zoeken. Het tweede half uur werd vlak naast de scholen de voorstelling gepresenteerd.

De Broekpolder vormde een ideaal decor voor de voorstelling: de vreemdheid van bouwterreinen in verschillende stadia naast bewoonde huizen en groene vlaktes, waar de hazen hun legers nog hadden. Het thema van de voorstelling kwam mooi overeen met de pioniersfase van de Broekpolder op dat moment.

Jaap Velserboer
Kunstenaar

Ik ben beeldend kunstenaar en ik doe vaak projecten met scholen. Zo ben ik ook in aanraking gekomen met de gemeente Beverwijk. Eigenlijk is die relatie nooit meer overgegaan: ik doe veel projecten in de buurt en ben ook lid van de kunstadviescommissie geweest in Beverwijk en Heemskerk.

Toen de plannen voor de Broekpolder ontwikkeld werden, zijn we gaan praten: wat zou je hier met kunst kunnen? Ik werd als kunstenaar opgenomen in de Voorbereidingscommissie voor de Beeldende Kunst Broekpolder. We hebben bedacht hoe een speciaal voor de Broekpolder in het leven geroepen kunstcommissie haar werk zou kunnen doen. Aan wie adviseren ze? En hoe verloopt de besluitvorming dan in beide gemeentes? En natuurlijk hebben we de sollicitieronde voor de commissieleden gedaan. Ik vond het belangrijk dat er iemand zou zijn met een brede visie op kunst, dus iemand die ook naar stedelijke ontwikkeling en landschapsarchitectuur kon kijken. Theoretische kennis mocht ook niet ontbreken. Als commissie leden hebben we daarom Antonie Eikemans, Jan Samsom en Nanon Soeters benoemd.

Hoeveel geld je ook hebt, op zo’n grote locatie blijven de gebaren die je met kunst kunt maken relatief klein. Maar met wat er tot stand gekomen is, ben ik blij. Het zijn kunstwerken die ingebed zijn in hun omgeving. De commissie en de kunstenaars hebben ook geprobeerd de kunstprojecten sociaal geaccepteerd te krijgen. Daar is nog wel wat meer tijd voor nodig. De bewoners van de Broekpolder moeten eerst leven met de kunstwerken om ze te etsen in het collectieve geheugen van de wijk. Bij de kinderen is dat al zo. Tijdens projecten op scholen in de wijk vraag ik wel eens naar de kunstwerken. Ze kunnen ze vaak benoemen en weten iets over de achtergrond.

Als ik nu opnieuw voor de taak zou staan een kunstcommissie opdracht te geven, zou ik het anders doen. Ik zou niet meer een beeldplan vragen, waarin van te voren benoemd wordt wat er waar kan gebeuren. Ik zou het vertrouwen hebben dat de commissieleden tijdens het ontwikkelings- en bouwproces van de wijk adequate beslissingen nemen waar kunst in te zetten. Dat zou ook minder tastbare kunst kunnen zijn. We hebben nu tenslotte ook een virtueel leven. Meer vrijheid en flexibiliteit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen maakt weer andere kunstwerken mogelijk. Bestuurlijk zou deze aanpak wat lastiger liggen waarschijnlijk.

Bareel Virtueel

Scholen zijn knooppunten in het sociale leven van de wijk. Het lag dus voor de hand om ook hier de mogelijkheden voor kunst te onderzoeken. Het moest een kunstwerk worden dat aan zou sluiten bij de kenmerken van de school, besloten de adviescommissie en de overkoepelende organisatie Tabijn samen. Kenmerkend voor De Bareel zou het grote aantal computers zijn. Elk kind kreeg een laptop om op te werken.

Het idee om een kunstopdracht te geven die zich juist op de computers zou manifesteren was daarmee geboren. Voor zo'n opdracht schrijf je geen openbare advertentie uit. Daarvoor zoek je een specialist. Na een aantal gesprekken gevoerd te hebben, viel de keuze op Marcel van der Drift. Een computerprogrammeur met een poëtische ziel, een whizzkid met een creatief hart.

In het kunstwerk wordt gespeeld met de echte aanwezigheid van de kinderen en dingen die in een virtuele wereld zouden kunnen gebeuren.

MARCEL
VAN DER DRIFT

www.nobodyhere.com
www.bareel.nl

Een vertrouwde plek blijft je verwonderen, als je kijkt met een andere blik.

'Vinden' en 'ontdekken wat je ergens mee kunt' staan centraal in het ontwerp van Marcel van der Drift.

Alle leerlingen die met het kunstwerk bezig zijn, zijn met een pasfoto te zien op de plattegrond van de school op alle laptops en computers in de school. Zo kunnen de leerlingen altijd zien waar hun vriendjes zijn. Dit is de meest directe link tussen de echte wereld en de virtuele wereld. Maar in de virtuele wereld zijn ook andere dingen mogelijk. Zo kun je kijken in de kamer van de schooldirecteur, waar zich vreemde zaken afspelen. Je kunt voorwerpen vinden en kijken wat ze met elkaar doen. Komt er geluid uit? Kan ik het ergens indoen? Je kunt berichten achterlaten in alle hoeken en gaatjes, waar je misschien ook insecten ontdekt.

Niet alles wat er mogelijk is, is ook meteen duidelijk. Zo kunnen kinderen dingen vinden, die pas later een functie blijken te krijgen. 'Vinden' en 'ontdekken wat je ergens mee kunt' staan centraal in het ontwerp van Marcel van der Drift. Hij heeft daarbij met een schuin oog naar het lesplan van de school gekeken. Zo verschenen de seizoenen als vanzelf op de computers, omdat daarop met het lesplan wordt ingespeeld. Voor de docenten was er de mogelijkheid om ook voorwerpen in de virtuele school te verstoppert of om aan te sluiten bij al bestaande voorwerpen met lesopdrachten of verwijzingen.

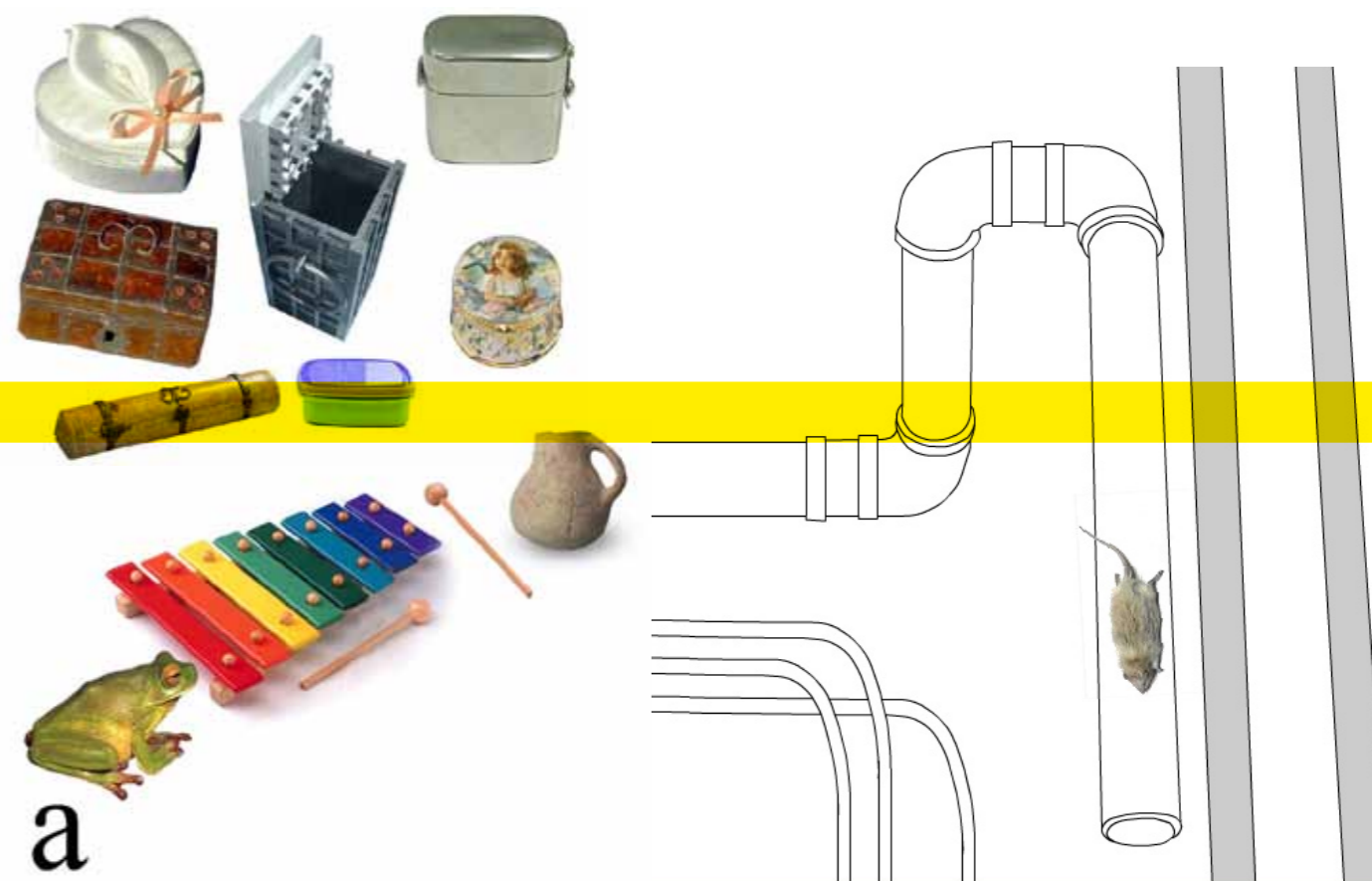
Voor ouders was een deel van het kunstwerk te volgen via een groot scherm in de hal. Op de wanden van het virtuele gebouw waren de huishoudelijke mededelingen te zien en werden jarige kinderen in het zonnetje gezet.

Door personeelwisselingen op de school is het kunstwerk in onbruik geraakt. Momenteel wordt bekeken hoe het kunstwerk weer geactiveerd kan worden en of het ook buiten de school gebruikt kan worden. Het is te beleven op www.bareel.nl.

Behalve geld van de school zelf en vanuit het kunstfonds voor de Broekpolder heeft een bijdrage van de Mondriaan Stichting geholpen dit project mogelijk te maken. Aan de specifieke geavanceerde software die nodig was, heeft Ekahau, een Fins technologie bedrijf, in natura bijgedragen.

Virtueel kunstwerk in de school De Bareel, 2008

a

PAUL DE KORT & MARCEL EEKHOUT

@marceleekhout
www.pauldekort.nl
www.parklaan.nl

Samenwerking tussen verschillende ontwerpdisciplines levert in de beste gevallen een resultaat op dat geen optelsom is van de gecombineerde kwaliteiten, maar een vermenigvuldiging daarvan.

Bij het maken van een masterplan om van een weiland een woonwijk te maken komt heel wat kijken. Hoeveel huizen moeten er komen? Waar komt het centrum? Hoe gaat het stratenpatroon eruit zien en hoe verbindt de wijk zich met zijn omgeving? Een belangrijke vraag is ook, hoe er met het water in de wijk omgegaan wordt. Het is in Nederland zo iets vanzelfsprekends dat het water goed wordt beheerd en afgevoerd of juist wordt teruggebracht daar waar het nodig is. Maar het is natuurlijk een klein wonder van kennis, techniek en planning.

De waterhuishouding in de Broekpolder heeft verschillende niveaus, veel water in het openbaar gebied als natuurlijke recreatie mogelijkheid en zoveel mogelijk natuurvriendelijke oevers. Het water in de wijk bepaalt daarmee een belangrijk deel van de openbare ruimte in de Broekpolder.

De waterhuishouding vormt bovendien een gesloten systeem dat zichzelf zuivert en in stand houdt. In een gemaal ter hoogte van waar nu de school De Bareel zit, werd de kwaliteit van het water gecontroleerd door middel van biomonitoring. Dat wil zeggen dat je natuurlijke processen gebruikt om iets in de gaten te houden. In dit geval werd de kwaliteit van het water in de gaten gehouden door mosselen. Als zij hun schelpen openen om het water door zich heen te laten spoelen, was het schoon genoeg. Het water wordt gefilterd in het natuurgebied aan de westzijde van het spoor, bij kasteel Asseburg.

In het masterplan voor de kunst in de Broekpolder waren de waterhuishouding en de waterwijk opgenomen als mogelijkheden voor kunst opdrachten. Omdat op de tekentafels steeds meer water uit de Waterwijk was verdwenen, zijn deze opdrachten samengevoegd tot één opdracht: verbeeld de bijzondere waterhuishouding van de Broekpolder.

Hoe vind je een kunstenaar die een zo groot systeem kan verbeelden en die ook nog iets weet van de natuur? De kunstcommissie deed iets ongewoons: vanuit haar netwerk bracht zij een kunstenaar en landschapsarchitect met elkaar in contact met de vraag of zij dit samen zouden kunnen. Paul de Kort, de kunstenaar, had zijn sporen al verdiend in het creëren van kunstwerken die op een natuurlijke manier het landschap versterken. Marcel Eekhout is landschapsarchitect en verbonden aan bureau Parklaan, een bureau dat veel bijzondere landschapsprojecten heeft ontwikkeld. De Kort en Eekhout reageerden positief.

De provincie Noord-Holland droeg vanuit de middelen voor Culturele Planologie bij aan de ontwikkelingsfase van het project. Zo werd een uitgebreidere onderzoek- en ontwerp fase mogelijk gemaakt. Het duo kon zich uitgebreid verdiepen in de geschiedenis van het gebied, de kenmerken van de waterhuishouding en de manier waarop die vorm gaf aan de kaart van de nieuwe woonwijk.

Het plan waar De Kort en Eekhout mee kwamen, beslaat net als de waterhuishouding zelf, de hele Broekpolder. De onderdelen van het plan zijn vier met elkaar samenhangende ontwerpen, die op verschillende momenten uitgevoerd werden. De kunstwerken kunnen immers pas gemaakt of geplaatst worden als het bouwproces ook op die plek is aangekomen. Het duo is het langste van alle kunstenaars in de Broekpolder bezig geweest: van 2003 tot 2012.

Wateroffers

Kunstwerk in vier onderdelen met de bijzondere waterhuishouding van de wijk als uitgangspunt. 2012

wateroffers

Uitgangspunt bij het kunstwerk is de geschiedenis van het water op de plek die nu de Broekpolder is: het water van het OerIJ dat zich terugtrekt; het land dat ontstaat en door mensen in gebruik wordt genomen.

Archeologisch onderzoek van de Universiteit van Amsterdam bracht offerplaatsen aan de oppervlakte. Hier werden witte steentjes gevonden. De archeologen concludeerden dat het offersteentjes waren. De vroege bewoners van de Broekpolder ontwikkelden rituelen om de goden gunstig te stemmen om hen te beschermen tegen, wie weet, wel het wassende water. Om de nadruk te leggen op de waterhuishouding en de verbinding te maken met de geschiedenis, maakten

De eilanden hebben de vorm van vier watersterrenbeelden: Vissen, Zwaan, Voerman, en Waterslang

Eekhout en De Kort nieuwe offerplaatsen in de wijk in de vorm van eilanden. De eilanden zijn opgebouwd uit kleine treden. Hieraan kun je de verschillende in de waterstanden gemakkelijk aflezen.

De eilanden hebben de vorm van vier watersterrenbeelden: Vissen, Zwaan, Voerman, en Waterslang. Sterrenbeelden, omdat de onderzoekers een verband zagen tussen de stand van de sterren en de offerplaatsen. Dat het watersterrenbeelden zijn, is de vrijheid die de kunstenaars genomen hebben. 's Avonds stralen de blauwe ledlampjes in de eilanden als een weerspiegeling van de sterrenhemel erboven.

Offersteentjes maken ook deel uit van het kunstwerk. In een sociale werkplaats werden 3500 offersteentjes gemaakt. Aan beide kanten staat een spiraal: de één kronkelt naar buiten, de ander naar binnen. Ze staan symbool voor de bron, waaruit het water opwelt, en de kolk, waarin het water verdwijnt. De gekoppelde spiralen vormen een lemniscaat, de verbeelding van altijd doorgaande beweging. Ze verwijzen ze ook naar de fibula, de spelden om je kleren mee dicht te maken, die in de Broekpolder gevonden zijn. Bij de eerste oplevering van het kunstwerk is huis aan huis een offersteentje met uitleg van het project bezorgd. Als een kostbaar kleinood, in een mooi zakje. Zo lang de voorraad strekt krijgen ook alle nieuwe inwoners van de Broekpolder van de gemeente een offersteentje uitgereikt. De bewoners kunnen de steentjes offeren bij de eilanden, als zij uit de wijk vertrekken om elders te gaan

wonen met een vraag om hulp of vergezeld van een wens. Ze kunnen de steentjes bewaren en gebruiken om af en toe eens stil te staan bij het water in de Broekpolder. Of doorgeven aan nieuwe bewoners, ze ergens mooi neerleggen of er gewoon hun kind mee laten spelen.

De bron en de kolk zijn ook gebruikt voor de verbijzondering van de rotondes van de Broekpolder. Ze symboliseren het begin en het einde van de waterhuishouding van de wijk. Al liggen die niet op deze plekken, de rotondes zijn wel het begin en het einde van de singel die hoofdweg door de Broekpolder begeleidt. De rotonde van Heemskerk is vormgegeven als kolk, die van Beverwijk als bron. De patronen zijn aangebracht in een spiraalvorm met behulp van gras en glas. Het gebruikte glas is afkomstig van verpulverde autoruiten, een extra betekenislaag op deze verkeersknooppunten. Als je op de rotondes rijdt, draaien de spiralen mee. Het glas glinstert mee in zon- en maanlicht.

Mosselen kunnen de waterkwaliteit laten zien, maar planten ook. Zo wil de plant Equisetum fluviatile, oftewel Holpijp, alleen groeien als het water schoon is. Omdat deze plant er ook al was ten tijde van het Oerij, wilden Eekhout en de Kort dit graag terugbrengen in de wijk als vierde onderdeel van het kunstwerk: langs de singel en om de eilanden heen. Waarschijnlijk omdat het water door kwelwater af en toe een lichte concentratie zout bevat, is het plantje niet aangeslagen. Het is in overleg met de groenontwerper van de Broekpolder, Marieke Adrichem, vervangen door Mattenbies (Scripus lacustris) een plant met een zelfde uitstraling, maar veel sterker. En bestand tegen brak water.

Uitgangspunt bij het kunstwerk is de geschiedenis van het water op de plek die nu de Broekpolder is: het water van het OerIJ dat zich terugtrekt; het land dat ontstaat en door mensen in gebruik wordt genomen.

Tus de Later Directievoerder

In mei 2000 ben ik in de Broekpolder aan de slag gegaan. We moesten toen de Broekpolder bouwrijp maken. Ik had daarvoor al op verschillende plaatsen gewerkt en was net op zoek naar ander werk, toen de baan van directievoerder op mijn pad kwam. Leuk werk, dicht bij huis, en van zeven tot vier. Daarvoor draaide ik 65 uur per week. Nu zag ik mijn kinderen tenminste nog eens!

Als directievoerder was ik verantwoordelijk voor de uitvoering van de infrastructuur. Dus dat er riolering komt, en gas, elektriciteit, water en wegen. Niet alleen dat het aangelegd wordt, maar ook op tijd. Dat is voor de bewoners van de nieuwe huizen belangrijk natuurlijk. En dat ze, als het niet af is, niet door de bagger hoeven te rijden, maar dat we dan netjes een korrelweg laten aanleggen. Problemen oplossen hoort ook bij mijn werk. Want buiten kan het er wel eens anders uitzien dan op de tekentafel...

Ik ben nu met pensioen. Maar ik ben elke dag nog een paar uur hier in het kantoor van de GEM, om de laatste dingen te helpen afronden. Af en toe trek ik er ook lekker met mijn vrouw een paar weken tussenuit. We trekken de deur van ons appartement achter ons dicht en weg zijn we.

We wonen nu ook in de Broekpolder. We worden wat ouder en wilden niet meer de zorg voor een tuin. Nu hebben we een appartement dat groter is dan ons oude huis en hebben we een schitterend uitzicht.

De Broekpolder is een mooie wijk. We zitten zo in Heemskerk om boodschappen te doen of een terrasje te pakken. We hebben een dokter en apotheek bij de hand, er is veel ruimte voor kinderen om te spelen. Wat wil een mens nog meer?

Ik heb het niet zo met moderne kunst, maar het was wel leuk om met kunstenaars in de Broekpolder te werken. Met Paul de Kort van de wateroffers heb ik veel contact gehad. Die eilanden kwamen natuurlijk op plekken waar ik moest graven. Op tekening en maquette zag ik niet zo hoe het zou worden. Nu het er is, vind ik het heel mooi. Die blauwe lichtjes van de eilanden 's avonds en de rotondes vooral.

Als ik moet kiezen wat ik het mooist vind, kies ik die palen met die figuren erop van Anna Mul.

Foto-opdracht
Kunst in Broekpolder
2013

KAJ TER BORGH

www.terborghphotography.nl
[facebook.com/KajterBorgh](https://www.facebook.com/KajterBorgh)

Foto's zijn verhalen en emoties over kijken naar de wereld. Net als de kunstwerken in de Broekpolder.

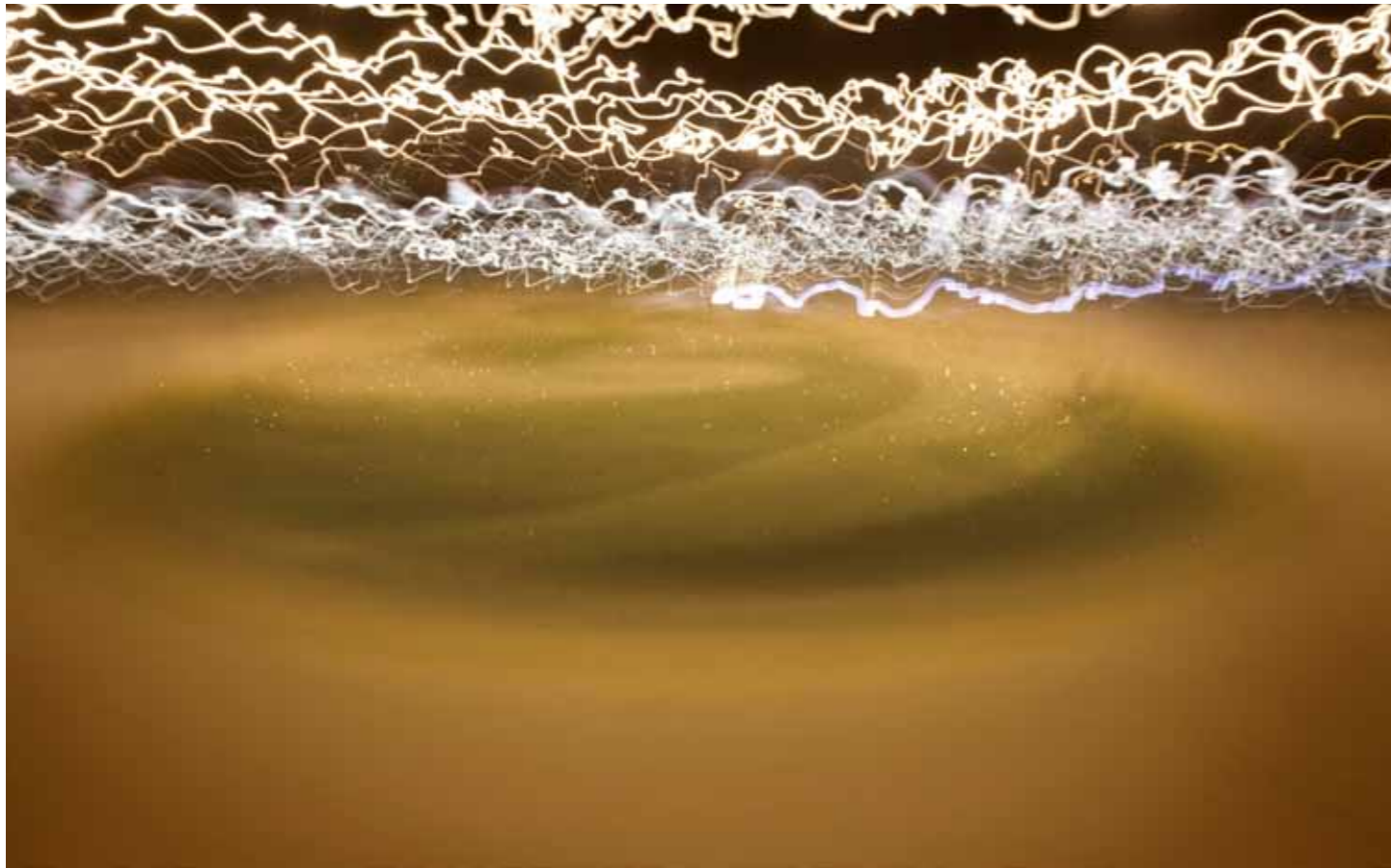
Fotograaf Kaj ter Borgh is op de Foto Academie begonnen met het fotograferen van stillevenen die geïnspireerd zijn door 17e eeuwse schilderkunst. Hij heeft een zeer eigen, herkenbare stijl en laat door middel van foto's zijn visie zien op het absurde- en tegelijk prachtige- leven van nu.

In zijn werk in opdracht kan Kaj ter Borgh heel rauw en documentair fotograferen met spectaculaire lichttechnieken. De combinatie van deze kwaliteiten maakte hem bij uitstek geschikt voor de laatste kunststopdracht in de Broekpolder: het fotograferen van de permanente kunstwerken.

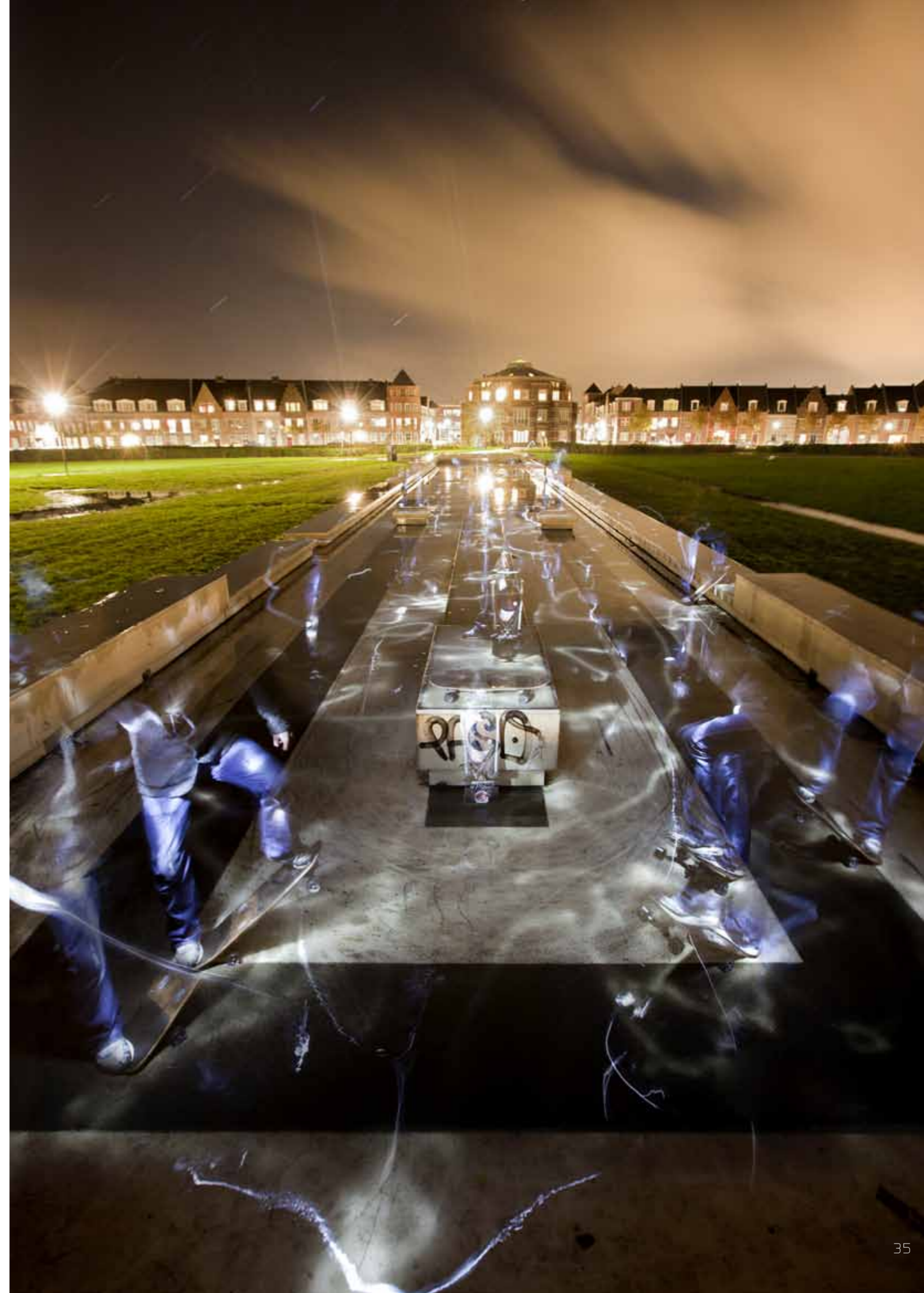
De kunstwerken moeten in de eerste plaats herkenbaar zijn op de foto. Tegelijkertijd moet de manier van fotograferen iets vertellen over de achterliggende gedachte van het kunstwerk.

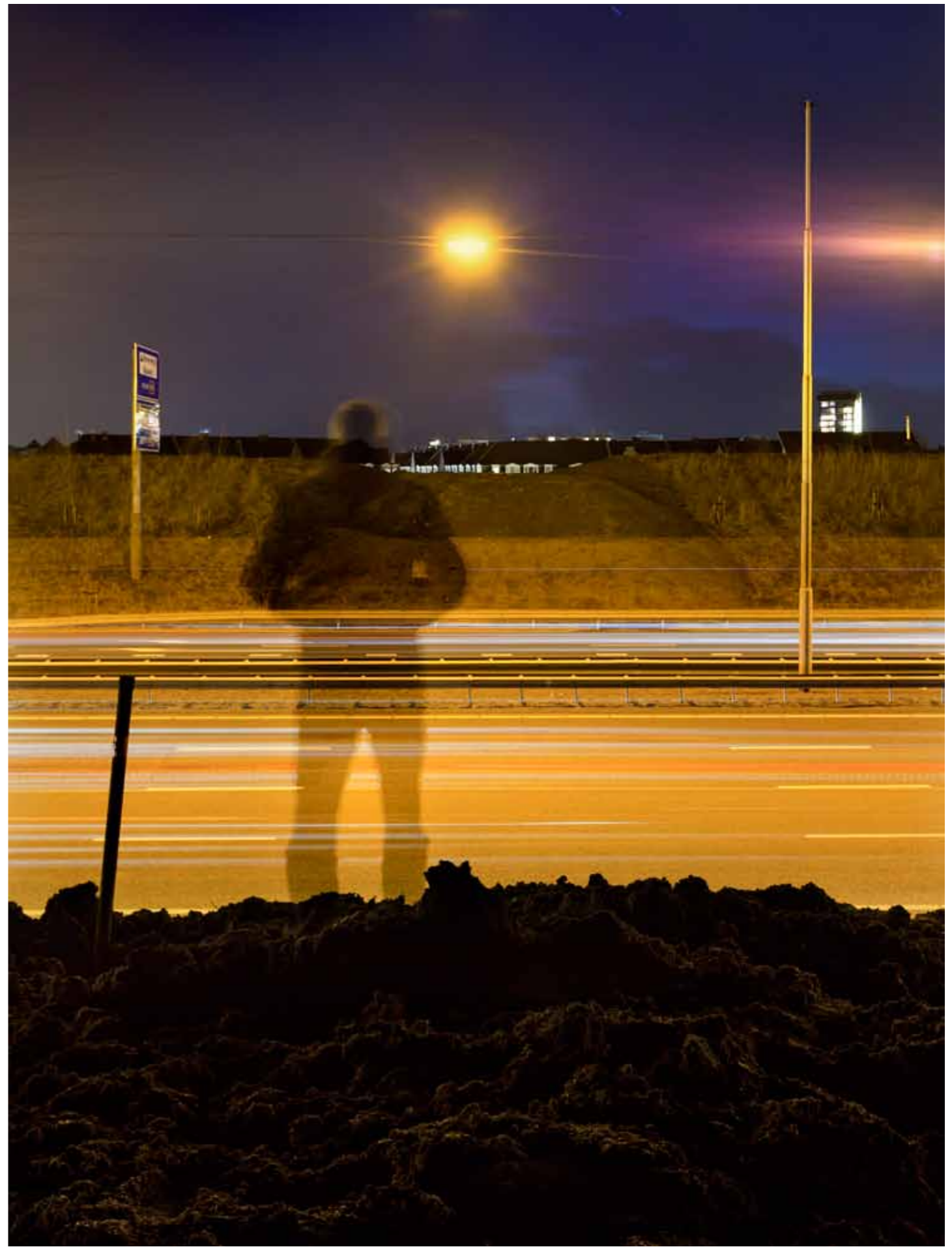
Kaj ter Borgh is hierin goed geslaagd. Hij speelt met licht en donker, stilstand en beweging en gooit zo nodig letterlijk een extra element in de foto. De specialisatie waarop hij zich aan het toelagen is, nachtfotografie, leverde enkele spectaculaire beelden op voor de Broekpolder.

ARMENO ALBERTS
www.cafesonore.radio6.nl

CILIA ERENS
www.cilia-erens.nl
weblogs.vpro.nl/villavpro/
ondertussen-in/

BENTE HAMEL
www.bentehamel.nl

ROALD VAN OOSTEN
www.ronaldvanoosten.nl

EDWIN VAN DER
HEIDE
www.evdh.net

Tijdelijke
geluidskunswerken
over de grens tussen
Heemskerk en Beverwijk
2010

Grenzeloos geluid

Poldermeester Mirjam Bakker maakte al eerder de grens zichtbaar die dwars door de wijk loopt en de gemeenten Beverwijk en Heemskerk van elkaar scheidt. De grens was toen een vrij willekeurige streep op de kaart, die dwars door woningen heen kon lopen. In 2010 was de grens bebouwd en definitief vastgelegd.

Een grens is meestal niet zichtbaar en tastbaar. Ook de grens in de Broekpolder is alleen te ervaren door gemeenteborden. Omdat het bijzonder is, dat de grens dwars door de wijk loopt, werd een kunstopdracht uitgeschreven om de grens hoorbaar te maken. Vijf geluidskunstenaars - Armeno Alberts, Cilia Erens, Bente Hamel, Roald van Oosten en Edwin van der Heide- gingen aan het werk om de grens om te zetten in geluid. Er zijn vijf heel verschillende stukken uit voortgekomen, van verhalend tot puur geluid. Je kon ze downloaden en op je eigen ipod of mp3speler zetten. Ook waren ze via de website te beluisteren. De stukken duren ongeveer vijftien minuten, de tijd die je nodig hebt om over de

grens dwars door de wijk te lopen. De geluidskunswerken en soundscapes laten je tijdens de wandeling de grens anders ervaren. Wat is een grens eigenlijk? En zijn grenzen belangrijk? En wat wordt er eigenlijk gescheiden?

Inwoners van Beverwijk en Heemskerk konden zelf ook meedoen aan het geluidsproject. Via Radio Beverwijk en Radio Heemskerk werden bewoners opgeroepen hun geluidsfragmenten samen te stellen, bijgestaan door de radiostations. Hier is met veel

De stukken duren ongeveer vijftien minuten, de tijd die je nodig hebt om over de grens dwars door de wijk te lopen.

enthousiasme aan gewerkt. Ook is er een educatief programma opgezet voor de middelbare scholen. In de bovenbouwklassen van VMBO en VWO zijn door voormalig poldermeester Mirjam Bakker samen met de geluidskunstenaars workshops gegeven. Samen met hun eigen docenten konden de leerlingen bijzondere geluidsfragmenten uitwerken. Ze maakten zo kennis met de mogelijkheden van geluid om een ervaring te verdiepen en droegen ook bij aan het kunstproject. Alle fragmenten werden op de website over de kunst in de Broekpolder geplaatst. Daar konden ze worden beluisterd of gedownload om tijdens een grenswandeling te beluisteren.

Om iedereen de mogelijkheid te bieden het project te ervaren, werd de Grenzeloos-Geluids-Dag georganiseerd. Alle geluidsfragmenten waren ter plekke te beluisteren maar je kon ook een mp3speler lenen en de wandeling maken. Speciaal voor deze gelegenheid maakte rapper Beer -jongerenwerker Björn van Houten- samen met een aantal Broekpolder jongeren de Broekpolderrap.

HET ORAKEL VAN DE BROEKPOLDER

Waar nu de Broekpolder is, liep vroeger het Oerij. Dit gegeven is het uitgangspunt voor het Orakel van de Broekpolder. Als digitale tegenhanger van de nieuwe wijk ontwikkelden kunststudent Arnaud Loonstra en ontwikkelaar Gerard Wunsch deze game. Arnaud Loonstra noemt het zelf geen game maar een 'online multi-user beleving'.

De game was bedoeld om de (nieuwe) bewoners van de Broekpolder spelenderwijs met elkaar kennis te laten maken en was online te spelen voor iedereen met een internetverbinding. Voor 2005 was de game zijn tijd redelijk ver vooruit. Zo moest het spel intuïtief gespeeld worden: er waren geen instructies. Door de cursor te bewegen en te klikken, gebeurden er allerlei dingen. Twitter en Facebook bestonden nog niet, maar in het Orakel waren soortgelijke mogelijkheden al ingebouwd. Zo kon je een boodschap schrijven boven je huis in de Broekpolder, een steen werpen in een poel en onderzoeken welke geluiden verschillende dieren maakten. De informatietoren was het enige herkenbare object en vormde de toegang tot andere spelomgevingen. Het spel is nooit breed aangeslagen.

De kunstenaars waren ondertussen betrokken geraakt bij een stichting met als doelstelling om projecten te initiëren en te ondersteunen waarbij digitale media op een innovatieve manier worden gebruikt. Onder deze paraplu is nog geprobeerd het spel te updaten. De multimediale wereld van games ontwikkelde zich echter zo snel dat hiermee voor het orakel niet te concurreren viel.

ARNAUD LOONSTRA
& GERARD WUNSCH

twitter.com/sphaero
www.sphaero.org
www.redream.nl
www.z25.org

We wilden
een dialoog
creëren
op het vlak
van hoop,
verwachtingen
en dromen

De virtuele Broekpolder
ten tijde van het Oerij
als computergame
2005

Freek Riem
Stedebouwkundige van
de Broekpolder
Teun Koolhaas
Associates/ Atelier
DUTCH

Dat de gemeentes Beverwijk en Heemskerk samen een nieuwe wijk gingen ontwikkelen was bijzonder. Ze wilden dit niet alleen samen doen, ze wilden ook dat ambtenaren er helemaal bij betrokken werden. Een aantal ambtenaren is dus ook een paar maanden lang bij ons bureau gestationeerd in Almere. Om mee te kijken en mee te werken.

Vanuit mijn ervaringen met andere projecten, vond ik dat er in de nieuwe wijk ook kunst ingezet kon worden. Om de gemeentes te laten zien wat dat zou kunnen zijn, heb ik toen een verkennend stuk geschreven. Op basis hiervan is de adviescommissie aangetrokken die een eigen beeldplan heeft geformuleerd. Ook is er geld uit de gronduitgifte beschikbaar gesteld.

Ik ben als stedenbouwkundig supervisor bij de Broekpolder betrokken gebleven. In die rol heb ik ook nog een tijdje zitting gehad in de adviescommissie, maar dat viel niet altijd te combineren. Ik ben wel mee blijven lezen met de stukken.

Ik ben tevreden over de Broekpolder en over de kunstwerken die er tot stand zijn gekomen. Niet alles spreekt me aan, maar dat hoeft ook niet.

Met de Citadel heb ik me verder niet bemoeid. Ik heb respect voor de detaillering van de architectuur, maar ben meer een voorstander van hedendaagse vormtaal. De kleine kunstwerken in de vorm van moderne gebruiksvorwerpen, die in de bestrating zijn verankerd, zijn dan ook één van mijn favoriete kunstwerken in de wijk. Op een vriendelijke manier maken ze duidelijk dat we toch in de 21e eeuw leven. Mijn andere favoriet is Lotus Journey: dat je elke keer door iemand anders uitgezwaaid wordt, als je de wijk verlaat.

OVER FLYOVER

Observatorium en
Fietsverbinding over
de A9
2013

GEERT VAN DE CAMP,
ANDRÉ DEKKER
EN RUUD REUTE-
LINGSPERGER

www.observatorium.org
[facebook.com/
pages/Observatorium/](https://facebook.com/pages/Observatorium/)
287981274585491

In het beeldplan Eilandgevoel is voor mogelijkheden voor kunst opdrachten vooral gekeken naar manieren waarop het eiland verbindingen aangaat. Op sociaal vlak, met mensen, maar ook hoe de bewoners zich verbinden met hun directe omgeving. Toen zich dan ook de mogelijkheid voor deed met kunst in te gaan op de verbinding vanuit de Broekpolder naar het buitengebied, greep de kunstcommissie die met beide handen aan. Het is immers een belangrijke fiets- en wandelverbinding met het recreatiegebied de Buitenlanden.

De flyover is een bijzonder project: door middel van een dijk-lichaam worden het stedelijke en het groene gebied met elkaar verbonden. Er waren daarbij twee hindernissen te nemen: de geluidswal en de Liniedijk van de Stelling van Amsterdam. Mooi symbolisch zijn beide wallen verdedigingswerken tegen de vijanden uit hun eigen tijd.

Ook de kunst opdracht zelf werd bijzonder. Het project stond nog in de kinderschoenen en daarom kon een kunstenaar deel

uitmaken van het project-team. Zo kon de kunstenaar vanaf het begin af aan een steentje bijdragen in de ontwikkeling en het ontwerp van het (civieltechnische) kunstwerk, in plaats van achteraf een kunstzinnige aanpassing te doen.

Voor de opdracht viel de keus op het Rotterdamse drietal van Observatorium. Geert van de Camp, André Dekker and Ruud Reutelingsperger houden zich in hun werk bezig met de verbindingen tussen kunst, landschap en maatschappij. Belangrijk is dat

We willen
sculptuur maken,
die als een
gemeenschap-
pelijk goed
aanvaard worden,
die voor genius
loci zorgt en die
gebruikt wordt

zij aan de ene kant goed konden communiceren met de andere deskundigen in het projectteam; aan de andere kant eigengereid genoeg zijn om een goed idee te ontwikkelen binnen de kaders.

In het ontwerp dat in 2013 gerealiseerd wordt, staat de tegenstelling centraal van de werelden die de brug met elkaar verbindt. Het snelverkeer dat onder de flyover doorgaat, verlaat op dit punt de Randstad of gaat er juist naar toe. Op de flyover staat dit met grote letters aangegeven; STAD RAND en RAND STAD. Op dit kruispunt van stad en land, van langzaam en snel, staat midden op de flyover een poort die de blik van de nieuwsgierige passant op al deze werelden wil richten.

Deze poort nodigt uit om de overkant te bezoeken. Daarnaast biedt de brug een sensatie die iedereen zal herkennen: staan op een bouwswel waar het verkeer onderdoor raast. Midden op de brug is hiervoor in het ontwerp een veilig uitzichtpunt gemaakt op ruim vijf meter hoogte. Op deze plek kun je de tegenstellingen tussen de verschillende werelden het beste beleven.

MONUMENT VOOR EEN ONBEKENDE SOLDAAT

De ontwikkeling van het centrum van de Broekpolder lag in handen van de ING Vastgoed en de Vomar Supermarktketen. Zij trokken een eigen stedenbouwkundige en architectenbureau aan voor het gebied: Krier & Kohl, uit Berlijn. Hun werk kenmerkt zich door het terugrijpen op de geschiedenis, zoals zichtbaar is in de Citadel.

De directeur van de VO-MAR, Kees Zwanenburg, wilde de Broekpolder een kunstwerk voor de Citadel schenken. In samenspraak met de kunstcommissie werd deze opdracht opgepakt. Het centrum van een stad of wijk is immers een van de meest logische plekken voor een monumentaal kunstwerk. De kunstcommissie bracht haar kennis van kunst, kunstenaars, de opdrachtenpraktijk en een deel van het budget in. Zij droeg er zorg voor dat het cadeau van de gever ook daadwerkelijk in de smaak zou vallen bij de ontvanger, de gemeente Heemskerk. Astrid Zwanenburg versterkte namens de VOMAR en ING Vastgoed de kunstcommissie voor dit project.

FEDDO VAN RIEL
www.feddovanriel.nl

Het beeld op het centrale plein zou met een knipoog moeten reageren op de nieuwe historische omgeving van de Citadel.

Het beeld op het centrale plein zou met een knipoog moeten reageren op de nieuwe historische omgeving van de Citadel. Bijvoorbeeld door traditionele materialen en vormen te gebruiken en daarmee een eigentijds beeld neer te zetten. Of juist een traditioneel beeld in hele nieuwe materialen. Er werd een openbare oproep gedaan en schetsopdrachten verstrekt aan meerdere kunstenaars. De kunstcommissie werd volkomen overrompeld door het ontwerp van de jonge, veelbelovende kunstenaar Feddo van Riel. Vanuit de gedachte dat in historische stadjes vaak op het centrale plein een monument staat, bedacht Van Riel een monument voor de Broekpolder in de vorm van een soldaat. Hij stelde voor een plastic speelgoedsoldaatje op te blazen tot een hoogte van 3.90 m, een maat die in goede verhouding is tot het plein en de bebouwing. De figuur zou duidelijk speelgoed zijn: de lasnaden van de twee helften en de restanten van het giet- en het ontluchttingskanaal waren zichtbaar. Net als bij de echte speelgoed soldaatjes stond het beeld op een typisch ovalen voet. Ondanks zijn afmetingen zou het eruitzien, alsof het zó opgepakt kon worden en op een andere positie in het spel kon worden neergezet. Het voorstel gaf een knipoog naar zijn omgeving: in de Citadel is immers nog geen geschiedenis. De soldaat speelde met het vestingkarakter van het centrumgebied. In een vesting gaat het om veiligheid, maar juist dit begrip is door de ontwikkelingen van de afgelopen jaren in een heel ander licht komen te staan. Toen de kunstenaar dit voorstel presenteerde, was juist Pim Fortuin vermoord. Het was de tijd van de stille tochten, de tijd

dat mensen spontaan plekken creëerden om slachtoffers van zinloos geweld, van brute moorden of afschuwelijke auto-ongelukken te herdenken. Kunstenaar en kunstcommissie verwachten dat het beeld een rol zou gaan spelen in de binding van de mensen in de wijk. Dat de bewoners hun eigen verhalen zouden bedenken bij wat het beeld herdenkt, en het tot hun plek maken om te herdenken. Een monument voor een niet gestreden oorlog biedt daar alle ruimte voor.

De stedenbouwkundige van de Citadel kon, hoewel geen partij in het opdrachtproces, niet met het voorgestelde kunstwerk leven. Hij heeft het centrum van de Broekpolder voorzien van een afgietsel van een beeld van zijn eigen hand.

De stedenbouwkundige van de Citadel kon, hoewel geen partij in het opdrachtproces, niet met het voorgestelde kunstwerk leven.

Jan Butter
Journalist Dagblad Kennemerland

Als journalist heb ik de Broekpolder van het begin af aan gevolgd. Ik heb letterlijk in de klei gestaan bij de archeologische opgravingen. Ik verwachtte natuurlijk dat er goudschatten naar boven kwamen, maar dat was niet zo. De archeologen waren enthousiast over grondverkleuringen. Aan de hand van de steentjes die ze vonden, stelden ze dan vast dat het een offerpoel was. Dat is mooi, maar als leek kun je dat niet zomaar zien.

Ik heb de Broekpolder zien groeien in de afgelopen twaalf jaar en er regelmatig verslag van gedaan. Een weiland werd een wijk. Het bijzondere is natuurlijk dat de gemeentegrens er dwars doorheen loopt. In een bijlage van onze krant hebben we een plattegrond van het hele gebied afgedrukt. Die was er nog niet: beide gemeentes nemen op hun kaarten alleen hun eigen deel van de wijk op.

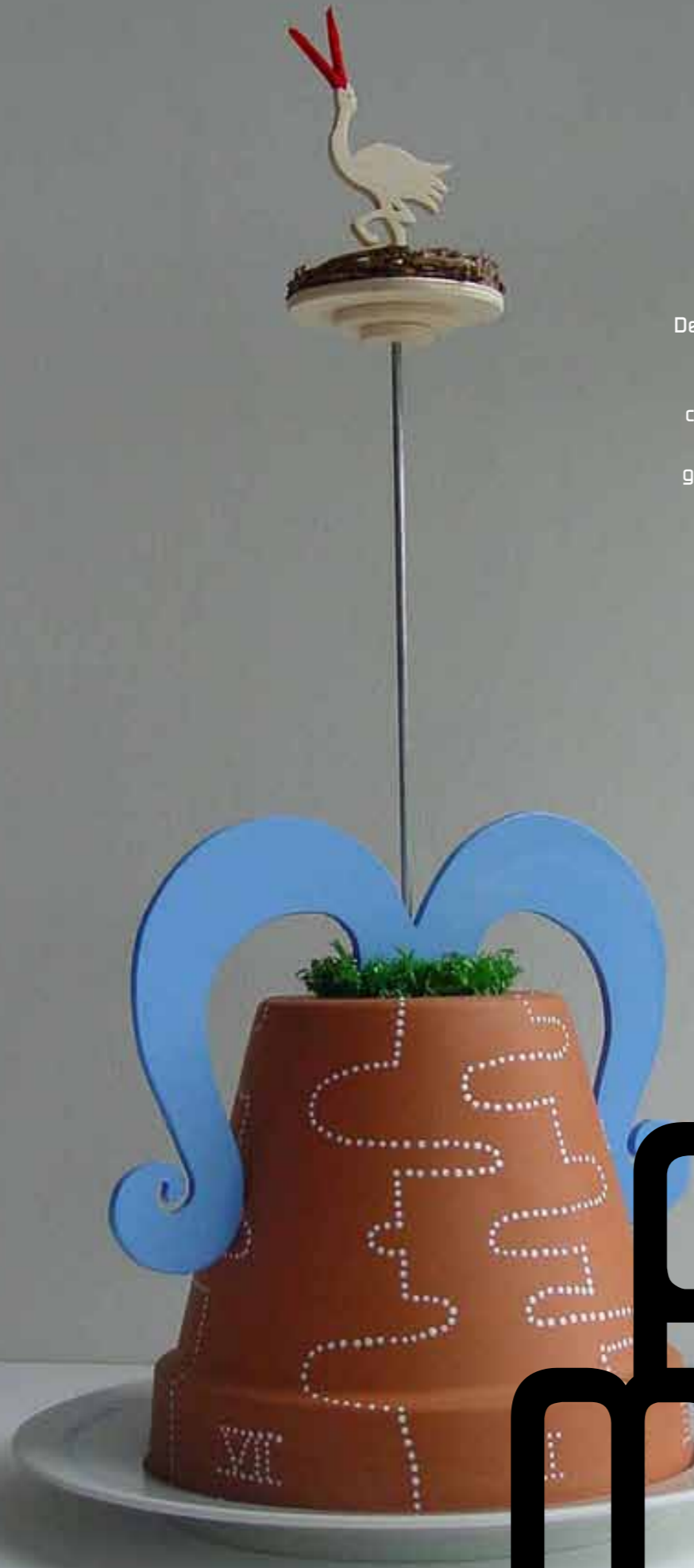
Sinds zes jaar doe ik niet alleen verslag van de Broekpolder, maar woon ik er ook. Ik heb een panoramisch uitzicht over het gebied dat ook mijn werkgebied is. Vanuit mijn raam zie ik zes kunstwerken!

We hebben in de krant ook altijd aandacht besteed aan de kunstprojecten in de Broekpolder. Onlangs heb ik een wandeling uitgestippeld langs de bijzondere architectuur en de kunst.

De journalist en de bewoner in mij hebben soms verschillende standpunten. Als journalist vind ik een jongeren ontmoetingsplek in het park een interessant gegeven; als bewoner met uitzicht op het park heb ik daar wel een paar vraagtekens bij. Dat er nu een apart, kunstzinnig ontwerp ligt, vind ik fijn.

Het videoscherm is mijn favoriete kunstwerk. Origineel en op de goede plek. Ik heb zoiets eigenlijk nog nooit eerder gezien. Telkens zie ik weer wat nieuws. Ik herkende laatst de bakker en ook dat meisje Skyler uit de Broekpolder zie ik regelmatig terug op het scherm.

Ik vind de kunst in de wijk mooi uitgevoerd. Zijn de kunstwerken eigenlijk keurig verdeeld over de twee gemeentes? Het is wel in evenwicht. Mijn enige commentaar is eigenlijk dat het allemaal heel vriendelijke kunst is. Ik mis iets confronterends, een kunstwerk waar iedereen een mening over heeft, dat emoties oproept. Wie weet komt dat nog.

De eerste poldermeester

De persoonlijke
ceremoniemeester voor
de Broekpolder, voor
grote en kleine feestjes
en nieuwe tradities.
2007

De eerste polder- meester

MIRJAM BAKKER

info@mirjambakker.nl
www.mirjambakker.nl

Samen trots zijn is veel
leuker dan in je eentje
trots zijn.

Zowel de bestuurders van Beverwijk en Heemskerk als de kunstadviseurs wilden graag iets met gemeenschapskunst doen. Kunstenaars gaan dan met publiek creatieve processen aan. Gemeenschapskunst sloot mooi aan op het idee belangrijke momenten in het ontstaan van de nieuwe woonwijk kracht bij te zetten. In sneltreinvaart wordt er immers een kleine stad uit de grond getrokken, een proces dat vroeger decennia, zo niet eeuwen duurde. Kunst kan een rol spelen om deze ijkpunten te verankeren in het gezamenlijke geheugen van de wijkbewoners. Ze met elkaar en met de plek te verbinden. Uitgangspunt van de kunstadviseurs was wel dat het creatieve proces ook moest leiden tot een resultaat.

De Broekpolder kreeg daarom een ceremoniemeester: een sociaal ingestelde kunstenaar die met de bewoners de bijzondere momenten zou uitkiezen en vorm geven. Kunstenaar Mirjam Bakker werd hiervoor aangetrokken. Bakkers' eerste daad was de naam van haar functie te veranderen. Ze vond 'ceremoniemeester' te afstandelijk, ze wilde graag 'poldermeester' genoemd worden. Met alle verwijzingen naar polderen, poldermodellen en Broekpolder was dat een prima zet. Bakker heeft zich vervolgens ingezet op een manier die geen poldermeester heeft kunnen evenaren. Ze was een echte poldermeester. Ze wist verschillende groepen uit de wijk bij de projecten te betrekken en liet zich bij hun projecten betrekken. Ze verbond mensen, die elkaar anders niet direct ontmoet zouden hebben. En ze stelde tradities in, die een eigen leven zijn gaan leiden in de Broekpolder.

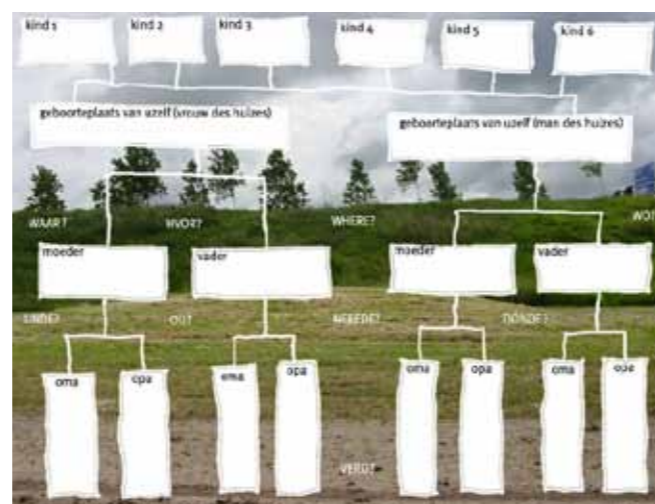
Grenzeloos, the movie

Bijzonder aan de Broekpolder is dat het als één geheel ontwikkeld is, terwijl de wijk natuurlijk valt onder twee gemeentes. In de beginperiode toen Mirjam Bakker aantrad, waren alleen De Lanen 7 & 8 bewoond, trokken de eerste bewoners in de huizen van de Wadden en werd er aan de Citadel druk gebouwd. Het trekken van een gemeentegrens door dit half ontgonnen gebied deed vreemd aan. En toch liep de grens er.

Mirjam Bakker maakte met hulp van een aantal stoere bewoners, die weer en wind trotseerden, één dag lang de grens zichtbaar. Op 22 januari 2005 werden bamboestokken neergezet met daaraan vetbollen voor de vogels. Op plekken waar dat niet mogelijk was, zoals op de bouwwegen, strooiden ze een dikke streep vogelzaad.

Een dag lang was de grens letterlijk zichtbaar voor mens en dier. Het project riep vragen op over de zin van grenzen in het algemeen, en van deze in het bijzonder. Zijn bewoners van beide gemeentes zo verschillend? Hoe voelt het om de gemeentegrens over te gaan? Of vormen de harde infrastructurele grenzen - het spoor, de snelweg, de tunnels- die de Broekpolder scheiden van Beverwijk en Broekpolder een grotere scheiding? De vogels hadden een feestje. Middenin de winter een overvloed aan eten! Ze vormden een voorbode van zowel latere vogelprojecten van Mirjam Bakker als de vele soorten die zich later in de Broekpolder nestelden.

Orkamedia legde dit project vast op film. Het is niet alleen een documentaire over het project, maar ook van een fase van de Broekpolder die latere bewoners niet meegemaakt hebben.

Stoependag

Er zijn weinig dingen die meer verbroederen dan werken aan een gezamenlijk doel. Als dat doel dan ook nog is je straat of wijk opruimen, dan kun je samen een fijne zomer tegemoet zien. Mirjam Bakker riep Broekpolders eerste Stoependag in het leven. Stoependag is een combinatie van autoloze zondag, opzomer en straatpeeldag. Op deze dag is dus de bedoeling dat zoveel mogelijk straten autovrij zijn, kinderen er lekker kunnen spelen en grote mensen de banden ook weer eens kunnen aanhalen door bijvoorbeeld een straatbarbeque. Er werd volop gespeeld, een stoepkrijtwedstrijd gehouden en Broekpolderdrop gegeten.

De wensboom

In deze periode zaten de scholen De Zeester en Panta Rhei nog in hun tijdelijke gebouwen, in het zuiden van de Broekpolder, waar ook de eerste huizen gebouwd waren. Het voorterrein van de school vormde een natuurlijke plek om gezamenlijke activiteiten te ondernemen. Met Kerst zorgde poldermeester Mirjam Bakker voor een enorme kerstboom, warme chocolademelk en Broekpolder gelukskoekjes. Alle schoolkinderen en hun ouders werden uitgenodigd een wens op een label te schrijven en dit in de boom

te binden. Zo werd de kerstboom een wensboom. Een boom gevuld met wensen, variërend van een skateboard tot vrede op aarde, van een klein broertje tot beterschap voor oma. Het bracht in iedereen een kerstgevoel teweeg. De wensboom wordt nog elk jaar opgezet tijdens de kerstactiviteiten van de scholen.

Poldertrofee

Mirjam Bakker stelde dat een gemeenschap gebouwd wordt door mensen. Ze kwam met het idee van de poldertrofee om mensen met elkaar in contact te brengen. Het project liet zien hoeveel verschillende mensen in de Broekpolder woonden of een rol speelden. De eerste trofee ging naar de eerstgeborene in de Broekpolder, Levi Dil. Elke ontvanger van een poldertrofee moest op zijn of haar beurt iemand aanwijzen die een trofee zou moeten krijgen. En dan die trofee maken en overhandigen. Zo kregen onder andere de boer die vroeger zijn schapen hoedde in de Broekpolder, de vroegvrouw, de wijkagent en bewoners uit het begeleid wonen project een poldertrofee. De trofeeën werden tijdelijk ten toon gesteld in de informatietoren.

Stamboom

Als mensen nieuw samenkomen op een plek, is één van de eerste vragen waar ze vandaan komen. Mirjam Bakker vatte de bewoners

van de Broekpolder op als een familie en besloot hun stamboom te tekenen. Het ging daarbij natuurlijk niet om hoe mensen verwant waren, maar om waar ze vandaan kwamen. Ze deed een onderzoek in de Broekpolder in de vorm van een enquête en verwerkte de resultaten in een tekening van een grote boom. De takken laten zien waar de grootouders en ouders van de huidige Broekpolderbewoners vandaan komen en waar zij zelf geboren zijn. Je vindt exotische landen in de stamboom, zoals Brazilië, Indonesië, Taiwan, Polen en Canada, maar ook gewone Nederlandse steden zoals Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, IJmuiden, Meppel en Dedemsvaart. De stamboom werd uitgedeeld aan de deelnemers van het project, was gratis af te halen bij de dokterspost en te downloaden van de website voor de kunst in de Broekpolder.

Zomerfeest

Het zomerfeest was een initiatief van de scholen om gezamenlijk het nieuwe schooljaar te beginnen met een feest op het voorterrein. Er waren optredens, spelletjes en informatiestands van onder andere de kunstcommissie, waarin zij nieuwe ontwerpen liet zien. Op het eerste zomerfeest greep poldermeester Mirjam Bakker de gelegenheid aan de nieuwe poldertrofeeën uit te reiken. Op het tweede zomerfeest had ze een eigen archeologisch project: Het Broekpolder Opgraafmuseum. In een stukje nog onbebouwde Broekpolder had ze objecten verborgen. Als mini-archeologen konden kinderen hierin speuren naar vondsten. Dat werd met overgave gedaan! Elke vondst werd met kwastjes netjes afgestoft, van een label voorzien en aan een rek gehangen. De rekken werden later tentoongesteld in de informatietoren.

Bakkers' eerste daad was de naam van haar functie te veranderen. Ze vond 'ceremoniemeester' te afstandelijk, ze wilde graag 'poldermeester' genoemd worden.

Marja Captijn
Bewoner

Wij hadden een huis in de Broekpolder gekocht, in de Citadel. Dat moest nog gebouwd worden. We voelden ons al wel bij de wijk betrokken, dus toen ik de oproep zag waarin bewoners gevraagd werd om mee te draaien in de kunstadviescommissie, heb ik me aangemeld. Het ging om kunst bij de fietsroutes door de Broekpolder. Er was een advertentie gezet in een kunstenaarsblad. Zeker tachtig kunstenaars stuurden hun documentatiemappen in met gemotiveerde brieven. Samen hebben we daar een voorselectie in gemaakt. Ik vond het een pittige klus! Je moest natuurlijk beoordelen of het werk van een kunstenaar zou passen in de Broekpolder, maar dat ook nog onder woorden kunnen brengen. Het hielp wel dat Jan Samsom en Nanon Soeters ook hun mening verwoordden. Dat maakte reageren gemakkelijker. Maar 's nachts gingen al die plaatjes nog door mijn hoofd...

Het was leuk om mee te draaien in de commissie. Zo krijg je een beter beeld wat het werk inhoudt. Ik vond het wel een hele verantwoordelijkheid. Ik had bedacht dat ik gewoon het beste kon kijken en denken als mezelf. Ik vind geen dingen mooi, die andere mensen helemaal niet mooi vinden.

In de tussentijd kregen we de mogelijkheid te gaan wonen en werken in Nieuw-Zeeland. Omdat de kinderen toch nog klein waren, en ons huis nog niet af, hebben we die mogelijkheid aangegrepen. Toen we weer terugkwamen in Nederland was ons huis af. De Broekpolder was precies zo geworden zoals wij verwachtten.

Het is geweldig om dan het resultaat zien van de projecten waarvan je aan de wieg hebt gestaan! Ik zie ook kunstwerken die ik nog niet kende: de eilanden met de lichtjes, de bronzen stenen in de straat voor onze deur en natuurlijk het scherm aan de tunnel. Net als de windmolen die je al van verre ziet staan, geven de zwaaiende mensen op het scherm mij een gevoel van thuis zijn. Ik herken ook regelmatig mensen in de film, erg grappig. De Broekpolder was dus geworden zoals we dachten. Alleen wij zijn in de tussentijd veranderd. We waren nog niet klaar in Nieuw-Zeeland. Daar wonen we dus nu weer voor een tijdje.

Marcel Eekhout
& Paul de Kort
Landschapsarchitect &
beeldend kunstenaar

De adviescommissie voor de kunst in de Broekpolder dacht dat wij al een keer samen gewerkt hadden en vroeg ons samen de waterhuishouding in de Broekpolder zichtbaarder te maken door beeldende ingrepen. We hadden nog nooit samengewerkt, maar vonden het wel een interessant idee. We zijn dus eerst maar eens samen koffie gaan drinken. We zijn toen in een gesprek geraakt, dat nog steeds voortduurt. Onze vaardigheden en manieren van denken blijken elkaar prima aan te vullen.

Ons kunstwerk in de Broekpolder beslaat de hele wijk. Dit maakte het extra moeilijk. We waren altijd afhankelijk van wanneer er waar gebouwd werd. We konden pas een eiland aanleggen als er een waterpartij gegraven werd bijvoorbeeld. De mensen van de GEM hebben ons hierbij geholpen.

De technieken die we gebruikten om de eilanden te maken, hadden we nog nooit eerder toegepast. We moesten dus uitzoeken hoe het werkte, en hoe we het resultaat konden bereiken dat ons voor ogen stond. Door de lange tussenpozen moesten we af en toe het wiel weer opnieuw uitvinden. Ook hebben we in de meest barre weersomstandigheden staan werken: sneeuw, regen en grote hitte.

Alle elementen van ons werk in de Broekpolder hebben een logica. Zo wilden we wel de rotondes gebruiken, maar niet als plek voor een beeld. De rotondes zijn nu verbeeldingen van het begin en einde van de waterhuishouding: de bron en de kolk. Eromheen rijdend kun je die waterbeweging ook beleven, door de spiraalvorm en de glinstering van het glas. Dat glas is trouwens afkomstig van kapotte autoruiten. Veiligheidsglas dus, maar een grappig idee dat juist dat op de rotonde ligt.

Het verhaal dat we willen vertellen over het water in de wijk is zichtbaar en leesbaar, voor wie dat wil. Voor wie het niet wil, moet het ook gewoon mooi zijn. Het sprookjesachtige licht van de watersterrenbeelden is daar een goed voorbeeld van.

We hebben letterlijk met onze poten in de modder gestaan. We konden van tevoren wel heel veel uitdenken, maar de praktijk op locatie is toch vaak anders. We hebben veel geleerd, iets moois gemaakt en er een fijne samenwerking aan overgehouden. Vaak kunnen we niet eens meer bedenken welk idee nu van wie afkomstig is. We doen nog steeds projecten samen!

DE TWEEDE POLDER MEESTER

JUSTUS SLAAKWEG

De geschiedenis van de Broekpolder en de omgeving verbeeld 2007

Aan de Beverwijkse kunstenaar Justus Slaakweg viel de eer te beurt poldermeester Mirjam Bakker op te volgen. Slaakweg is opgeleid tot interieurarchitect aan de Hogeschool voor de Kunsten van Utrecht. Zijn werkveld is in de praktijk veel breder: hij ontwerpt met evenveel gemak een 100% biologisch afbreekbare champagnekoeler, als de bewegwijzering van een zorginstelling en de detaillering van de bruggen in een nieuwbouwwijk. Je verdiepen in de gebruiker hoort bij al deze opdrachten.

Slaakweg ging op onderzoek uit naar de geschiedenis van het stukje land dat nu Broekpolder heet. De nieuwe woonwijk vormt immers niet de eerste keer dat het gebied bewoond wordt. Hij dook hiervoor de archieven in, maar stak ook zijn licht op bij archeologische en historische verenigingen, streekarchieven en cultuurhistorische musea, en natuurlijk bij Beverwijkers, Heemskerkers en in het bijzonder de bewoners van de Broekpolder. De informatie die hij zo verkreeg, bood hij aan de bewoners van de Broekpolder aan in de vorm van een installatie in de Citadel. De installatie bestond uit drie beelden, dat wil zeggen op doek geprinte afbeeldingen, die werden opgespannen in een metalen frame. Elke drie weken werden er nieuwe beelden opgehangen. Zo groef de kunstenaar zich langzaam terug tot in de tijd dat het gebied ontstond. Hij noemde zijn project 'het museum voor vergeten landschapsverbanden'. Bij feesten in de wijk presenteerde hij een gedeelte van het panorama dat langzaam aan het ontstaan was met de productie van de doeken. Omdat het een levend museum was, organiseerde hij ook wandelingen in en om de Broekpolder. Om belangstellenden de geschiedenis van het gebied toe te lichten,

van de bewoning, maar ook van de natuur en de industrie, die nog steeds hand in hand gaan in het gebied. Hen te laten zien hoe die geschiedenis soms nog zichtbaar was in het landschap. Maar ook om van hen te leren, en zo de geschiedenis van de Broekpolder verder aan te vullen. Ook gaf hij enkele presentaties aan de juffen en meesters van de basisscholen en gaf hij geschiedenislessen aan de groepen 6, 7 en 8 van De Zeester. Vanuit de Culturele Planologie heeft de Provincie Noord-Holland financieel bijgedragen aan dit project.

De tweede poldermeester graaft zich een weg in het verleden van de Broekpolder

ICONEN VAN DE MODERNE TIJD

Het idee achter de opdracht voor iconen van de moderne tijd is de wijk te dateren. Om juist met kunst die elementen terug te brengen in de Citadel, die door het historiserende karakter verdoezeld worden. Op een subtiele manier zouden elementen uit de echte geschiedenis of moderne iconen een plek kunnen krijgen, was het idee. Niet als kritiek op de gebouwde omgeving, maar wel als een knipoog. Een knipoog die bovendien helpt om te bepalen in welke tijd het centrum gebouwd is. De mix van historiserende gevels geeft hierover immers weinig informatie.

Het kunstenaarsduo Germa Huijbers en Carolina Agelink ontwierp de iconen. Zij vonden plastic bij uitstek een materiaal van deze tijd en verzamelden negentien voorwerpen, zoals een bijtring, afstandsbediening, wegwerpmes en een doordruk strip van kauwgum. Met deze voorwerpen deden ze proeven welke het beste af te gieten waren in brons. De alledaagse voorwerpen die je tijdelijk gebruikt en dan weggooit, zijn door het afgieten in brons kleine juweeltjes geworden. Deze juweeltjes zijn als door een reuzenhand gestrooid over de bestrating van de Citadel. Voor wie ze wil zien, is er elke keer iets nieuws te ontdekken op de route naar de bakker, naar oma, of tijdens het vaste rondje met de hond.

De 165 bronzen afgietsels komen qua maat en vorm precies overeen met de verschillende straatstenen in het centrum. Ze zijn goed verankerd in het plaveisel gelegd.

De bronzen stenen waarover veel gelopen, gefietst of gereden zal worden, zullen langzaam aan een andere kleur krijgen of misschien afslijten. Zo worden zij samen met de rest van de elementen en met de mensen in de Citadel ouder...

We willen mensen laten ervaren hoe bijzonder hun alledaagse omgeving eigenlijk is

GERMA HUIJBERS
EN CAROLINA
AGELINK

www.huijbersenagelink.nl
facebook.com/huijbersenagelink.atelier

Kleine bronzen sculpturen
in de bestrating van de
Citadel 2007- 2009

Marieke Adrichem
Landschapsarchitect,
in opdracht van GEM
Broekpolder
Verantwoordelijk voor
het Groenplan van de
Broekpolder.

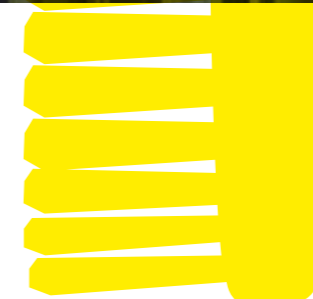
Toen ik werd betrokken bij de Broekpolder waren De Lanen 7 al in voorbereiding. De Gemeenschappelijk Exploitatie Maatschappij (GEM), die de realisatie van de openbare ruimte zou coördineren, was er nog niet. De gemeentes Beverwijk en Heemskerk hechten veel waarde aan openbaar groen. Mijn plan was dus één van de onderleggers waar iedereen rekening mee moest houden. Dat heeft gewerkt. Een Vindexlocatie heeft als norm 75m² groene ruimte per woning; de Broekpolder zit daar boven. Toen ik aan de slag ging, was de Broekpolder een weiland met één weg erdoorheen: de Parallelweg. De klinkers van deze polderweg zijn hergebruikt in de Citadel. Dit spreekt mij erg aan. Ik verdiep me altijd in de geschiedenis van de plek waarvoor ik een ontwerp maak. Zo heb ik met de archeologen van de Vrije Universiteit Amsterdam gepraat over hun opgravingen. Ik begon dankzij hun uitleg steeds meer te begrijpen hoe het gebied vroeger door de mensen gebruikt werd.

In overleg met de stedenbouwkundigen is voor elke buurt een eigen sfeer bepaald, ook de beplanting is hierin meegenomen. Dan maak je een assortimentsvisie: welke bomen, struiken, planten moeten er komen en hoeveel? Als je goed kijkt, zie je dat elke wijk zijn eigen natuurlijke kleurenkaart heeft.

Ik ben trots op het Florispark. Het is kleiner dan ik wilde, omdat we de geluidswal niet mochten gebruiken. Maar juist het aanleggen van gebieden met een natuurlijke uitstraling was in die tijd vernieuwend. Collega's van mij uit het hele land kwamen kijken hoe we dat gedaan hadden. Nog trotser ben ik op het wijkpark De Vlaskamp. Hier bewaren we in een bodemarchief restanten van vroegere bewoning van de Broekpolder. Het ontwerp is geïnspireerd op de archeologische vondsten. Op de twee betonnen heuvels is dit verhaal met symbolen aangegeven. Ik heb me voor de beplanting laten inspireren door oude zaden die hier gevonden zijn, zoals vlas. Zo komt het park ook zijn naam. Omdat de grond niet meer hetzelfde is als een paar eeuwen geleden, sloeg het vlas helaas niet aan.

Ik was gewend om met kunstenaars te werken, maar aan de manier zoals dat in de Broekpolder ging, moest ik in het begin een beetje wennen. Ik vroeg me af of er een overkoepelend plan voor nodig was. Terugkijkend zie ik dat het gewerkt heeft om net als het groen ook de kunst vanuit één visie te benaderen. De kunstcommissie in de personen van Jan Samsom en Nanon Soeters was een constante factor. Net als de stedenbouwkundige, de GEM en ik, bewaakten ze de kwaliteit van de openbare ruimte op hun eigen vakgebied.

Dat de Broekpolder zo'n fijne wijk geworden is, is voor een groot deel aan de mensen te danken die samen op een prettige manier aan de verschillende plannen hebben gewerkt. Ik heb in ieder geval met veel plezier aan de groene woonomgeving van de Broekpolder gewerkt.

VROEGELINGEN

ANNA MUL

www.annamul.nl

Hoe meer de mensen vergeten naar de aarde te luisteren tijdens het in beslag nemen ervan, hoe meer moeite ze hebben om ergens te wortelen.

Sculpturen die de noord-zuid fietsverbinding in de Broekpolder markeren 2009

In de Broekpolder is ruim baan gemaakt voor fietsers. Het benadrukken van de fietsverbindingen was dan ook een mooie gelegenheid voor een kunstopdracht. Omdat dit kleine opdrachten waren, werden elf kunstenaars geselecteerd om een ideeschets in te leveren. Bijzonder was dat de in de selectie-procedure twee bewoners uit de Broekpolder meededen als lid van de kunstadviescommissie. Van de ideeschetsen zijn er twee gerealiseerd. De Vroegelingen van Anna Mul is er daar één van.

Het zijn vier sculpturen die op kromme palen uit het groen van de Broekpolder omhoog lijken te zijn gegroeid. Ze zijn gemaakt van ijzer en aluminium. Ze verbeelden de band die mensen hebben met de aarde. Waar kom je vandaan? Het is alsof de wezentjes door middel van een navelstreng nog aan de grond vastzitten. Alsof ze nog niet helemaal ontvouwd zijn en voor het eerst hun ledematen uitproberen in de vrije ruimte.

Anna Mul wil de fietsers met de beelden ook herinneren aan de geschiedenis van deze plek. In de Broekpolder werden vroeger offers gebracht 'om de aarde de eer te bewijzen die haar toekomt'. De mens moet naar de aarde luisteren om te overleven. En zoals een zaadje jarenlang onder de grond kan liggen om dan ineens te ontkiemen, zo komen de mensen van vroeger nu weer omhoog: als Vroegelingen. Mensen van vroeger die nieuwsgierig zijn naar ons.

De kinderen van groep zes, zeven en acht van de Bareel hebben in workshops samen met de kunstenaar beschermgeesten gemaakt. Bij de oplevering droegen zij deze mee naar twee van de kunstwerken in het park. Daar werden de beschermgeesten in een cirkel geplaatst en speelde violist Gregor Overtoom een speciale vooroudermelodie. Door deze kring van beschermgeesten, kinderen en de muziek werden de grote beschermgeesten tot leven gewekt. Sandra Schouten van het Huis van Proeven maakte voor de kinderen warme chocolademelk en beschermengelen in de vorm van koekjes. 'Als je mij opeet, ben ik altijd bij je' stond er op eetbaar papier op hun rug geschreven...

WO IST DER BAHNHOF?

HANS VENHUIZEN

bureauvenhuizen.com
www.hansvenhuizen.eu

Zelfs het beste masterplan werkt pas met een planmaster.

Stations zijn belangrijke knooppunten in de infrastructuur van een stad of dorp. Ze zijn één van de poorten naar de buitenwereld. Op zogenaamde Vinx-locaties was de inbedding van openbaar vervoer dan ook altijd een belangrijk gegeven. Station Heemskerk leek daarom een interessante plek voor een kunstopdracht. Niet alleen omdat veel Broekpolderbewoners er op de trein konden stappen, maar ook omdat je er vanzelf met mensen van beide kanten van de spoorlijn in contact komt.

Rondom het station speelden verschillende ontwikkelingen. Aan de Broekpolderkant werd parallel aan de spoorbaan de wijk 'De Ladder' ontwikkeld. Aan kant van Heemskerk zouden de bestaande bebouwing en de wegen een opknappbeurt krijgen. Dit alles zou een grotere toeloop naar het station teweeg brengen. Omdat al deze ontwikkelingen los van elkaar stonden, werd besloten een opdracht te geven om ze met elkaar te verbinden. Kunstenaar, moderator en planontwikkelaar Hans Venhuizen van Bureau Venhuizen ging de uitdaging aan de bestaande situatie en geplande ontwikkelingen te ontrafelen. Met hart voor de kunsten en hoofd voor planologie vervult Venhuizen vaak de rol van proces- en conceptmanager voor stedenbouwkundige en planologische vraagstukken. Vanuit de Culturele Planologie financierde de provincie Noord-Holland mee aan de eerste fase. In de tweede fase zouden alle partijen de plannen op elkaar kunnen afstemmen. In de derde fase kon dan een passende kunstopdracht voor het gebied verstrekt worden. Het resultaat van Venhuizen's onderzoek was het verslag 'Wo ist der Bahnhof?'. Zijn belangrijkste conclusie is dat de positie van

station Heemskerk door de tijd heen helemaal niet meegenomen is bij het ontwikkelen van nieuwe plannen. Er werd in de plannen voor de woonbebouwing parallel aan de spoorlijn wel gestreefd naar 'woonbebouwing met een typische stationsuitstraling', maar aan een daadwerkelijke aansluiting tot het station vanuit de Broekpolder was niet gedacht. Als dat zo zou blijven, zouden de treinreizigers vanuit de Broekpolder het station enkel via een hele grote omweg kunnen bereiken. En zou het gebruik van de auto een logischer keuze zijn.

Venhuizen kreeg meteen gelijk. De toegang tot het station vanuit de Broekpolder was in het oorspronkelijke stedenbouwkundige plan wel degelijk opgenomen. Maar met de aanpassing van de plannen was de toegang er in de loop van de tijd uit verdwenen. Deze conclusie van 'Wo ist der Bahnhof?' gaf een duidelijk signaal aan alle betrokkenen. De plank die Broekpolderbewoners ondertussen over de sloot hadden gelegd om het station te kunnen bereiken ook. Het onderzoek had tot gevolg dat er een toegang tot het oostelijke perron gemaakt werd voor voetgangers. Het platform over het water biedt de mogelijkheid om fietsen onoverdekt te stallen en plek om mensen veilig te kunnen afzetten. De integratie van de overige plannen is uiteindelijk niet gerealiseerd. Daarmee verdween ook de reden voor een kunstopdracht op deze plek, waarvoor Venhuizen voorstelde met incidentele bouwprojecten optimaal door te gaan op het gegeven van de 'typische stationsomgeving'. Fase twee en drie van de opdracht zijn dus nooit gestart. De toegankelijkheid van station Heemskerk is wel aan deze verkennende kunstopdracht te danken. Het uiteindelijke ontwerp van die aansluiting, dat ijlings werd gemaakt om de gemiste aansluiting alsnog te realiseren, echter niet.

Tijdelijke bouwprojecten

Kunstenaars bouwen tijdens de bouwvak van 2005

WIM SCHERMER EN LAMBERT KAMPS

www.wimschermer.nl
www.lambertkamps.com
twitter.com/LambertKamps

Bouwen is heden ten dage een ingewikkeld logistiek proces, materialen worden van over de hele wereld aangevoerd en op de bouwlocatie moet de puzzel in elkaar vallen. Niet alleen de materialen, ook de werknemers worden van ver en vaak ook van uit het buitenland aangevoerd.

Vroeger was dat anders, materiaal werd dichtbij huis gevonden en verwerkt door de mensen die er woonden en werkten. Interessant om op de locatie van de Broekpolder te gaan zoeken naar bouw materiaal wat ter plekke gevonden en verwerkt kan worden.

In de Broekpolder stond alles in het teken van bouwen op drie weken per jaar na: de zogenaamde ‘bouwvak’. In deze periode, waarin het reguliere bouwen stil lag, werd in 2005 op een andere manier gebouwd: twee kunstenaars deden een bouwproject op de plek waar nu wijk De Ladder is. Het spreekt vanzelf dat dit kunstenaars moesten zijn die gefascineerd zijn door bouwmaterialen of bouwprocessen. De bouwsels die ontstonden, waren eigenzinnig en tijdelijk. Het artistieke gehalte was voor drie weken per jaar belangrijker dan de functie van het bouwsel en de duurzaamheid.

Lambert Kamps bouwde zijn eigen bakstenenfabriek. In zijn primitieve maar perfect werkende oven bakte hij van Broekpolderklei bakstenen. Een vrolijk commentaar op bouwprocessen in het algemeen. Iedere Broekpolderbewoner kon zijn eigen bakstenen bakken met zelf gekozen teksten erop.

Nederland heeft wel degelijk bergen, je moet ze alleen wel opgraven

Wim Schermer bouwde ‘in negatief’: hij groef gaten in de grond, die aan werkzaamheden voor nieuwbouw deden denken, of juist aan de resultaten van een archeologische opgraving. Hij vroeg zich af of je ook kunt bouwen door het weghalen van materiaal, in plaats van het toevoegen ervan. Welke invloed heeft het op het resultaat als je bij het bouwproces uitgaat van de negatieve ruimte, in plaats van de positieve? Ook bouwde hij met minimale middelen een bouwsel genaamd ‘de zwarte diamant’.

In de werkperiode regende het hevig. Dat bemoeilijkte niet alleen het bouwen, maar ook de contacten met de Broekpolderbewoners. Het publiek was wel op de hoogte van het project: de mensen die voorbijkwamen volgden de verslaggeving in de krant. Slechts een enkeling nam echter de uitnodiging aan om mee te bouwen.

Zo'n dertien eeuwen geleden, toen de Broekpolder nog tot de oevers van het Oer-IJ behoorde, lag in dit gebied een donkere poel. Tijdens het oogstfeest in September, wanneer Sirius (de ster die staat voor de vruchtbaarheid) helder aan de einder verscheen, werd door de omwonenden in de poel geofferd. Dat waren zowel voorwerpen als dieren. Op die plek is in de loop van de tijd iets bijzonders gegroeid. Dat is ‘de zwarte diamant’. De zwarte diamant brengt voorspoed en geluk wanneer je haar binnen gaat. Helaas is ze op 20 augustus 2005 weer in de kosmos opgegaan.

FORENSISCH LIJNENSPEL

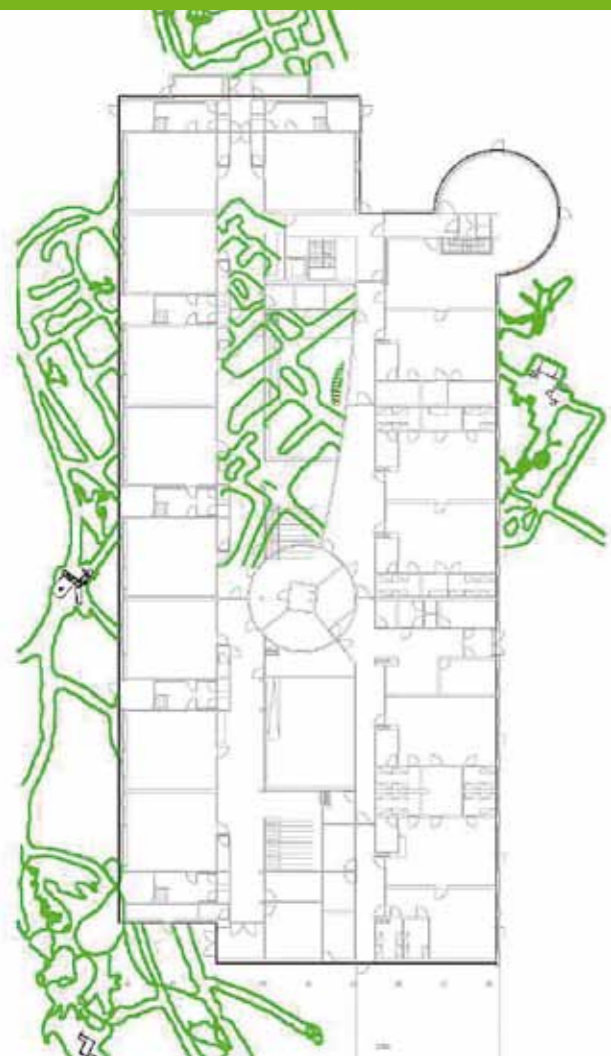

TEJO REMY EN
RENE VEENHUIZEN

www.remyveenhuizen.nl

Elk project creëert zijn
eigen beeld.

Remy en Veenhuizen
bewegen zich met hun
werk in het grensgebied
tussen beeldende kunst en
vormgeving

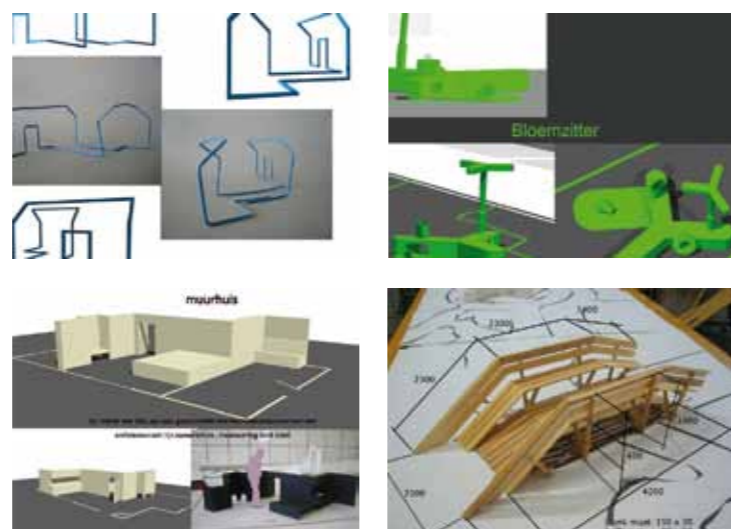
In de Waterwijk is een complex gerealiseerd waarin twee van de drie scholen uit de Broekpolder, de kinderopvang en de sporthal een plek kregen: De Zeester, Panta Rhei, De Waterval en de sporthal Broekpolder. Elke organisatie kreeg zijn eigen ruimtes en ingang. GAJ architecten vertaalde de eisen van alle gebruikers naar een gebouw waarin de scholen van elkaar gescheiden worden door een flexibele wand, en de kinderopvang een eigen opvallend element heeft in de vorm van een toren. De aula kan door alle organisaties gebruikt worden.

In overleg met de scholen en de opvang werd een gezamenlijk thema geformuleerd voor de kunstopdracht: scheiden & binden. Het ging erom de verschillende identiteiten van de organisaties tot hun recht te laten komen, maar tegelijkertijd te laten zien dat ze zich op hetzelfde richten: de ontwikkeling van kinderen. Het duo Tejo Remy en René Veenhuizen won de schetsontwerpfase met hun 'forensisch lijnenspel'. Remy en Veenhuizen bewegen zich met hun werk in het grensgebied tussen beeldende kunst en vormgeving. Voor hen was het dus een voor de hand liggende gedachte om een gigantische tekening te maken op het grondvlak van het perceel, en die op verschillende plekken driedimensionaal te maken.

Het ontwerp bestond uit een lijn van 10 cm breed en 167 meter lang. De lijn bestreek het hele perceel, dus zowel binnen als buiten. De lijnen nodigden kinderen uit om te spelen en te fantaseren omdat ze regelmatig een herkenbare vorm aannamen, bijvoorbeeld van een kraan, huis of gieter. Vooral veel objecten die met water te maken hadden, geïnspireerd door de namen van de organisaties die één dak gingen delen.

De lijnen zouden in één kleur worden uitgevoerd. Binnen zou de lijn in de marmoleum vloer worden ingelegd. De tekening hield opzettelijk niet altijd rekening met de muren van het gebouw. Zo kon een tekening best half binnen en half buiten zijn, of doorlopen in een ruimte van de aanpalende organisatie. Een uitnodiging om de burens eens te bezoeken...

Bij elke organisatie verhief de lijn zich en werd een object in de buitenruimte. Er was een brugbank, die van een getekende waterstraal een rivier maakte; een lijnhuisje zoals kinderen dat tekenen en dat tegelijkertijd een rekstok is, en een bloemzitter. Door onenigheid onder de gebruikers is dit ontwerp niet gerealiseerd.

KUNSTGLOSSY

TdH strategy+creation,
Nanon Soeters, Jan Samsom
www.tdhgroep.eu
www.jan-samsom.nl

Publicatie over de kunstwerken in de Broekpolder 2013

Ook de publicatie over de kunst in de Broekpolder moest een soort kunstopdracht zijn. In creatieve samspraak met ontwerp bureau Team de Haas en luisterend naar de wensen van de portefeuillehouders Cultuur van beide gemeentes, werd het concept voor een kunstglossy ontwikkeld.

Een echt tijdschrift, maar dan gevuld met kunst. Met achtergronden, foto's, citaten en interviews. Waarin de mensen centraal staan die het gemaakt hebben, zodat de mensen die met de kunstwerken leven er meer over te weten kunnen komen.

Een tijdschrift is laagdrempelig en makkelijk te verspreiden. Deze publicatie is dan ook huis aan huis verspreid in de Broekpolder. Zodat iedereen op een gemakkelijke manier, wanneer het hem of haar uitkomt, kan lezen over de kunstwerken in de wijk. Om de achtergrond te weten komen van je favoriete kunstwerk. Om je familie of vrienden laten zien hoe bijzonder de Broekpolder ook in dit opzicht is. Misschien zelfs om een spreekbeurt houden over een kunstwerk of de kunstenaar! In elk geval maakt de kunstglossy duidelijk dat de kunst in de Broekpolder er is voor de bewoners van de Broekpolder. En voor wie er verder van wil genieten natuurlijk.

EILANDGEVOEL

Adviescommissie Beeldende Kunst Broekpolder:
Antonie Eikemans, Jan Samsom, Nanon Soeters
www.kunstinbroekpolder.nl

Beeldplan voor alle kunstopdrachten in de Broekpolder 2002

Voor de kunstopdrachten in de Broekpolder was een budget uitgetrokken van één miljoen euro. De algemene richtlijnen voor de kunst in de Broekpolder waren vastgelegd door de stedenbouwkundige van de nieuwe wijk, Freek Riem, in het stuk 'Kunst in de Broekpolder - een verkenning'.

Het masterplan beeldende kunst voor de Broekpolder draagt een duidelijke, subjectieve visie uit, waarvoor de commissieleden verantwoordelijk zijn. Hun persoonlijke visie op de Broekpolder vormt het startpunt voor een op maat van de Broekpolder gemaakt plan, dat niet zomaar ergens anders kan worden toegepast.

Aan de kunstcommissie de taak een visie te ontwikkelen van waaruit de opdrachten verstrekt zouden worden. Deze visie is vastgelegd in het masterplan 'Eilandgevoel'.

De titel vormde een belangrijke inspiratiebron voor het plan. De manier waarop de wijk zich nestelt tussen wegen en spoorlijn boden, samen met de explosie van nieuwe woningen tussen twee oudere kernen, de aanleiding om over de nieuwe wijk te denken als een eiland. Een eiland is daarbij een positief gegeven: een plek voor jezelf om tot rust te komen, waar dingen misschien wat anders verlopen dan op andere plekken.

Mobiliteit speelt bij het eilandgevoel een belangrijke rol: hoe kom je er? En hoe ga je er weer weg? Vanuit de eilandgedachte kwam er ook meer aandacht voor de sociale verbinding van de Broekpolderbewoners. Met elkaar, maar ook met de gemeentes waarin ze wonen. De eilandgedachte bood tenslotte ook de mogelijkheid de opdrachtenpraktijk voor kunst in de openbare ruimte zo nu en dan eens anders te benaderen.

ANDRÉ
GROOTHUIZEN

www.flinkevent.nl

Een
wallpaper
is geen
muurkrant

WWW.KUNSTINBROEKPOLDER.NL

Het vormgeven van een website over kunst als kunstopdracht, vanaf 2004

In de pioniersgeest van de eerste bewoners van de Broekpolder was een enorme honger naar informatie: hoe gaat mijn wijk eruit zien? Wie worden mijn nieuwe burens? Wanneer komen er lantaarnpalen in mijn straat? Het betekende dus ook dat er informatie moest zijn voor mensen die meer wilden weten over de kunstwerken in hun nieuwe omgeving.

Kunst maak je immers voor de bewoners van de wijk. Je probeert als gemeente iets te realiseren waar mensen op verschillende manieren door geraakt worden en wat hun dagelijkse omgeving verbijzondert. Besloten werd om ook de informatievoorziening te verbijzonderen. Kunstenaar en webdesigner André Groothuizen van flinkevent ontwikkelde een speelse en schetsmatige website waar al het nieuws verzameld werd en de projecten nader toegelicht. De kunst die in het begin uitsluitend bestond uit concepten, ideeën en schetsen had een virtuele tegenhanger in een kleurrijke, bewegende website. Later, met het opleveren van de kunstwerken en het afbouwen van de wijk, volstond een meer informatieve site.

Terugkijken op 10 jaar advieswerk voor kunst in de Broekpolder

Adviescommissieleden gevraagd voor kunst in de openbare ruimte van de Broekpolder. Een wijk die gezamenlijk ontwikkeld wordt door de gemeentes Beverwijk en Heemskerk". Dat was zo ongeveer de tekst van een advertentie in BK-Informatie, het tijdschrift waarin alle kunstopdrachten openbaar gemaakt worden en waarin ook de vacatures staan voor leden van adviescommissies. Uit de sollicitatiegesprekken selecteerde de Voorbereidingscommissie Beeldende Kunst Broekpolder een driemanschap: Antonie Eikemans, Jan Samsom en Nanon Soeters. Twee kunstenaars en een kunsthistorica, de Adviescommissie Beeldende Kunst Broekpolder (ABKB). Het was het begin van een avontuur dat ruim 12 jaar zou duren.

Wij zijn eerst de locatie maar eens gaan leren kennen natuurlijk. We maakten een winterse rit naar een woest weiland, langs wegen door de kernen van Beverwijk en Heemskerk die we nu kunnen dromen, maar die toen allemaal nieuw waren. In het weiland waren de eerste bouwwerkzaamheden al aan de gang. Een eindje er vandaan hadden de hazen hun legers nog. Regelmatig zag je er eentje over het veld zigzaggen.

Toen zijn we nader gaan kennismaken met elkaar, want de eerste opgave voor de ABKB bleek het schrijven van een plan te zijn als kader voor de kunstwerken die er moesten komen. Dat was, zonder dat de opdrachtgevende gemeentes het wisten, heel vernieuwend. Meestal wordt zo'n plan door één persoon geschreven, en gaat een adviescommissie er daarna mee aan de slag. Dat heeft zo zijn nadelen: plannen voor zulke lange bouwprocessen kunnen geen rekening houden met veranderingen in de bouwpraktijk bijvoorbeeld. Ook kun je geen rekening houden met voortschrijdend inzicht in het denken over kunst in de openbare ruimte. Het plan moest dus in elk geval flexibel genoeg zijn om een decennium mee te kunnen gaan. Tegelijkertijd moesten de uitgangspunten helder zijn en geldig blijven.

Het begin

Het was fijn als commissie zelf het plan te kunnen schrijven. Maar hoe bedenk je een plan voor kunst voor een wijk die er nog niet is? We hebben ons verdiept in de stedenbouwkundige uitgangspunten van de Broekpolder, in de archeologische geschiedenis van het gebied en in de karakteristieken van beide opdrachtgevende gemeentes. Heemskerk had al heel wat ervaring met een opdrachtenbeleid voor kunst in de openbare ruimte. De gemeente Beverwijk was gewend bestaand werk aan te kopen. Ook hebben we veel andere masterplannen gelezen om te zien hoe anderen omgingen met een dergelijke opgave. Freek Riem van Teun Koolhaas Architecten, die het masterplan voor de Broekpolder schreef, had ook een visie geformuleerd op wat kunst in de wijk zou kunnen betekenen. Hiervan hebben wij dankbaar gebruik gemaakt, evenals van zijn feedback in de loop van de jaren. Wetende dat het bouwproces een tijd zal duren, kijk je ook naar de ontwikkelingen van de kunst in de openbare ruimte. Je wilt geen kunst neerzetten die onmiddellijk verouderd is. En wat is eigenlijk de houdbaarheidsdatum voor een kunstwerk in de openbare ruimte?

Veel lezen, praten en koffiedrinken verder, begonnen zich de contouren van een plan af te tekenen. Een plan dat we 'Eilandgevoel' noemden. Dit viel eerst niet in goede aarde bij de

portefeuillehouders cultuur: de Broekpolder is immers geen eiland maar een deel van Heemskerk en Beverwijk. Wij legden uit dat we het gebied zagen als een fysiek eiland, dat wordt ingesloten door de spoorlijn, de A9 en de A22. En dat dit in onze beleving een positieve term is: Op een eiland heb je een grote saamhorigheid en kunnen de dingen er soms net wat anders toegaan dan op het vasteland.

Eilandgevoel

Het plan had drie belangrijke uitgangspunten, geënt op de specifieke inbreng van de drie commissieleden. Jan Samsom kijkt met het oog van de kunstenaar-ruimtelijk vormgever naar het ontwerp van de Broekpolder als geheel. Antonie Eikemans had bijzondere aandacht voor het onderzoek naar en experiment met beeldende kunst in de openbare ruimte. Nanon Soeters richtte zich meer op de sociale processen van de bewoners, zoals het verwerven van een plek voor jezelf. De drie uitgangspunten waren:

1 Het Fysieke eiland: Hoe zit de Broekpolder in elkaar qua infrastructuur? Hoe beweeg je je van, naar en in de wijk? Hoe ervaar je de gemeentegrens? En het deelgebied waarin je woont? Kunstopdrachten in dit kader werden gekoppeld aan de entrees van de wijk en aan de infrastructuur.

2 Het Mentale eiland: Met welke hoop, dromen en verwachtingen vestigen mensen zich in de Broekpolder? En hoe maken zij hun huis en hun omgeving tot een thuis? Interessante mogelijkheden voor beeldende kunst vanuit deze visie lagen op plekken waar mensen samenkomen en waar de sociale samenhang van de wijk ontstaat.

Er was aanvankelijk een budget van ruim één miljoen euro beschikbaar gesteld uit de grondexploitatie. In de praktijk bleek het budget in verhouding tot het gebied –en onze ambities- toch niet zo ruim bemeten

3 Het Eiland van de ongekende mogelijkheden: Het idee hierachter was om de vrijheden te verkennen binnen de geijkte opdrachtstructuur, om zo te komen tot onverwachte en extra spannende kunstopdrachten. Motivatie hiervoor was de gedachte dat de huidige opdrachtenpraktijk geen gelijke pas houdt met de ontwikkelingen op het gebied van de kunst in de openbare ruimte.

Er was aanvankelijk een budget van ruim één miljoen euro beschikbaar gesteld uit de grondexploitatie. Daar kon je wel een aantal gebaren mee maken, dacht iedereen. In de praktijk bleek het budget in verhouding tot het gebied –en onze ambities- toch niet zo ruim bemeten. Als commissie hebben we door onderzoek te doen naar externe gelden en subsidiemogelijkheden en hiervoor de verzoeken voor te bereiden driehonderdvijftigduizend euro aan dit budget kunnen toevoegen. Al vrij snel na het voltooien van het plan, verliet Antonie Eikemans de commissie vanwege andere werkzaamheden. De vacature is tijdelijk ingevuld geweest door beeldend kunstenaar John Blaak, en na zijn vertrek door Mirjam Bakker.

De eerste kunstopdrachten

De volgorde van de opdrachten die zijn uitgeschreven, werd bepaald door de bouwactiviteiten. We wilden kunstwerken die integreerden in de gebouwde omgeving. Dat betekende dat je een opdracht moest opstarten als de plannen voor een bepaald deel van de wijk in ontwikkeling waren. De contouren zijn er dan al. Tegelijkertijd is er nog ruimte om aanpassingen te doen in een ontwerp om het kunstwerk zo goed mogelijk te laten integreren in de omgeving. Ook kan er soms 'werk met werk' gemaakt worden: dat acties die toch al ondernomen moeten worden zo gepland worden dat ze niet alleen het bouwen, maar ook het kunstwerk ten goede komen. Dat betekende dat de commissie extra ogen en oren moest hebben. Fred Mens, projectcoördinator van de Broekpolder, seinde ons op tijd in als er nieuwe ontwikkelingen waren. De medewerkers van de GEM, met name Fred Koiter, Peter Hopman en Tus de Later, hielden vinger aan de pols voor wat betreft de planning van de uitvoering en het maken van werk met werk. Extra ogen en oren waren er ook van de experts met wie we voor bepaalde projecten samenwerkten. Extern waren dat bijvoorbeeld Marieke Adrichem van destijds bureau Adrichem, verantwoordelijk voor het groen in de Broekpolder; Guido Mauro, van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in verband met de opdracht voor de Streetcourt en Maarten van Wese-mael, inspirerend denker over culturele planologie. Ook met gemeentelijke diensten kregen we veelvuldig te maken: de mensen van de Verkeerscommissie, Beheer & Onderhoud en natuurlijk de communicatiemedewerkers. Soms moesten we aan elkaar wennen. Kunst wordt toch nog vaak gezien als een vreemde eend in de bijt. Vaak werd ook snel duidelijk dat iedereen een zo goed mogelijk resultaat wilde en dat is in de meeste gevallen dan ook gelukt.

Werkwijze

Langzamerhand begonnen er meer opdrachten te lopen. Het commissiewerk werd daardoor steeds gevarieerder. We hielden ons bezig met het formuleren van nieuwe opdrachten, het werven van kunstenaars hiervoor en het formuleren van voordrachten aan de portefeuillehouders cultuur van beide gemeentes. Daarnaast moesten de kunstenaars bij het uitvoeren van de opdrachten ook begeleid worden.

Op verschillende momenten in het proces moesten ook de inwoners van beide gemeentes geïnformeerd worden over de kunstwerken die er kwamen. Dat betekende persberichten voorbereiden, opleveringen organiseren. Ter aanvulling van het budget kwamen daar ook nog de activiteiten voor fondsenwerving en verantwoording van de subsidie bij. Normaal gesproken zijn dit geen taken voor adviescommissieleden. Omdat bij de opdrachtgevers hiervoor echter de tijd en de ervaring ontbraken, paktten wij dit zelf op. Op deze manier werd ook continuïteit van de werkzaamheden gewaarborgd, aangezien er nogal wat ambtelijke wisselingen waren in de loop van de jaren.

Ook bestuurlijk waren er de nodige wisselingen. Dit betekende met enige regelmaat nieuwe portefeuillehouders en nieuwe ambtenaren bijpraten over de uitgangspunten voor en gang van zaken bij de kunst in de Broekpolder. We willen hier met name Alice van Daalen en Sandra Mottier noemen. Hun heldere inbreng, enthousiasme en ondersteuning als respectievelijk secretaris en beleidsmedewerker cultuur vormde een belangrijke bijdrage aan het proces. Toen het uitvoerende werk te veel werd voor de commissieleden, kreeg de ABKB ondersteuning in de persoon van projectcoördinator beeldende kunst Broekpolder Annelou Evelein. Zij verzorgde de dagelijkse contacten met de kunstenaars voor het uitvoerende werk en organiseerde de opleveringen. Later is de commissie nog ondersteund door Joke Ruijs.

Een flexibel plan

De flexibiliteit van Eilandgevoel bleek nodig. Zo mocht er

De flexibiliteit van Eilandgevoel bleek nodig. Zo mocht er van Rijkswaterstaat geen park op de geluidswal gemaakt worden. Het hiervoor gereserveerde kunstbudget is ingezet voor de fly-over, een opdracht die niet voorzien was op het moment dat we het plan schreven.

van Rijkswaterstaat geen park op de geluidswal gemaakt worden. Het hiervoor gereserveerde kunstbudget is ingezet voor de fly-over, een opdracht die niet voorzien was op het moment dat we het plan schreven.

Ook voor de door Fred Mens aangedragen mogelijkheden iets te doen met het voorzieningshuisje aan de Belgiëlaan en de Jongeren Ontmoetingsplek was er ruimte dankzij de flexibiliteit van het plan.

Het denken over kunst in de openbare ruimte veranderde ondertussen en dan met name de rol van de burger daarin. 'Publieksparticipatie' was het nieuwe toverwoord. Vanuit de portefeuillehouders cultuur kreeg de commissie dan ook de vraag hieraan invulling te geven. Dat heeft onder andere geresulteerd in het betrekken van twee bewoners, Frances Siekman en Marja Captijn, bij de opdrachten voor de verbijzondering van de fietsroutes. Het was heel leuk om door hun ogen weer eens te kijken naar je eigen werkzaamheden. Maak maar eens een goede keuze uit 80 documentatiemappen voor een opdracht! Uiteindelijk bleken de voorkeuren van de bewoners en de commissie vrijwel overeen te komen. Het was voor iedereen een verrijkende ervaring.

Verder hebben we geprobeerd invulling te geven aan de participatie bij de opleveringen. Geen feestjes voor gezagsdragers waar lintjes doorgeknippt worden, maar bijvoorbeeld een skatedemo bij de Streetcourt, een workshop met kunstenaar in de klas en optocht bij de Vroegelingen en activiteiten bij het zomerfeest.

In schoonheid gestorven

Niet alles wat we wilden is gelukt. Zo was er een plan met als werktitel Vinex Insight/ Inside, waar we in samenwerking met Stichting Premesla kunstenaars en designers wilden inzetten als ondersteuning voor de bewoners om hun interieur helemaal naar hun eigen hand te kunnen zetten. Hiervoor waren uiteindelijk niet voldoende middelen en mankracht beschikbaar.

De beoogde kunstopdracht voor station Heemskerk kreeg een hele andere wending door de ontwikkelingen rondom het station zelf, of liever het gebrek daaraan. Het meeste pijn doet het als er een mooi

ontwerp ligt, dat om redenen die niets met het kunstwerk te maken hebben –of zouden moeten hebben– niet wordt uitgevoerd. Het ontwerp van Tejo Remy en René Veenhuizen voor het MFA bijvoorbeeld werd niet gerealiseerd omdat één van de gebruikers zich terugtrok. Het idee achter de opdracht en het ontwerp was juist om te laten zien wat de verschillende organisaties die zich bezighouden met de scholing en opvang van kinderen bindt. Daarvoor was commitment van alle deelnemers nodig. Dat bleek er niet voldoende te zijn. Het ontwerp van Feddo van Riel voor de Citadel, het Monument voor een Onbekende Soldaat, werd om politiek-bestuurlijke redenen afgeschoten. In de ogen van de commissieleden is hier een kans gemist om een kunstwerk te realiseren dat een bijzondere en blijvende rol zou vervullen in de gemeenschap van de Broekpolder.

Samenvattend

Wij hebben ons met veel plezier voor de kunst in de Broekpolder ingezet. We hebben de vrijheid gekregen om invulling te geven aan onze ideeën en dat stelden we zeer op prijs. We hebben veel geleerd en met veel mensen prettig samengewerkt. We hebben geprobeerd een gevarieerd aanbod aan kunstwerken te realiseren. Kunstwerken die de dagelijkse omgeving in de wijk verbijzonderen en die het leefklimaat verrijken. Kunstwerken om op te spelen, om te beleven, om je de weg te wijzen, om je iets te vertellen over de omgeving waarin je leeft. We hopen dat ze een rol spelen in het leven van de bewoners van de Broekpolder.

Jan Samsom
Nanon Soeters
April 2013

